

OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA
W POZNANIU

**WYNIKI
EGZAMINU GIMNAZJALNEGO
RAPORT**

**WOJEWÓDZTWA
LUBUSKIE*WIELKOPOLSKIE*ZACHODNIOPOMORSKIE
2005**

Opracowanie:

Anna Gontarz, Jolanta Gabryelczyk-Dolata

„Ewaluacja prawidłowości przebiegu egzaminu” – Adela Łabuzińska

Redakcja: Krystyna Grykiel, Zofia Hryhorowicz

Nr ISBN 83-922094-1-9

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu
ul. Gronowa 22
61-655 Poznań

Wydawnictwo, druk, oprawa:
Drukarnia Beyga
Glinno 126, 64-300 Nowy Tomyśl
Tel./fax (061) 44 26 033

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA EGZAMINU GIMNAZJALNEGO 2005	
1. Statystyczna charakterystyka populacji przystępującej do egzaminu	7
2. Przebieg egzaminu, organizacja sprawdzania prac gimnazjalistów, ustalanie wyników	8
3. Ocena rzetelności narzędzi	9
ROZDZIAŁ I ARKUSZE GH i GM A1(A4, A5, A6) – 052	
Analiza wyników uzyskanych przez uczniów bez dysfunkcji i z dysleksją oraz uczniów słabo widzących i niewidzących	
1. Średnie wyniki punktowe	10
2. Wyniki w skali staninowej	12
Część humanistyczna - interpretacja osiągnięć uczniów	
1. Wyniki uzyskane za cały arkusz oraz główne umiejętności (obszary standardów)	14
2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności	15
3. Wnioski	18
Część matematyczno-przyrodnicza - interpretacja osiągnięć uczniów	
1. Wyniki uzyskane za cały arkusz oraz główne umiejętności	20
2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności	21
3. Wnioski	25
ROZDZIAŁ II ARKUSZE GH-A7-052 oraz GM-A7-052	
Wyniki uzyskane przez uczniów słabo słyszących i niesłyszących	
1. Średnie wyniki punktowe	26
2. Wyniki w skali staninowej	26
Część humanistyczna - interpretacja osiągnięć uczniów	
1. Wyniki uzyskane za cały arkusz oraz główne umiejętności (obszary standardów)	28
2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności	28
3. Wnioski	30
Część matematyczno-przyrodnicza – interpretacja osiągnięć uczniów	
1. Wyniki uzyskane za cały arkusz oraz główne umiejętności (obszary standardów)	31
2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności	32
3. Wnioski	34
ROZDZIAŁ III ARKUSZE GH-A8-052 oraz GM-A8-052	
Wyniki uzyskane za egzamin gimnazjalny przez uczniów z trudnościami w uczeniu się	
1. Średnie wyniki punktowe	35
2. Wyniki w skali staninowej	36
Część humanistyczna - interpretacja osiągnięć uczniów	
1. Wyniki uzyskane za cały arkusz oraz główne umiejętności (obszary standardów)	37
2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności	37
3. Wnioski	40
Część matematyczno-przyrodnicza - interpretacja osiągnięć uczniów	
1. Wyniki uzyskane za cały arkusz oraz główne umiejętności (obszary standardów)	41
2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności	42
3. Wnioski	44
PRAWIDŁOWOŚĆ PRZEBIEGU EGZAMINU GIMNAZJALNEGO 2005	45

Szanowni Państwo,

tegoroczny egzamin kwietniowy (26.,27.) już po raz czwarty (nie licząc próby 2001 r.) był podsumowaniem trzyletniej pracy w gimnazjach.

Wyniki uzyskane przez absolwentów gimnazjum kolejny raz potwierdzają pewne prawidłowości w osiągnięciach dydaktycznych szkół trzech województw północno – zachodniej Polski. W raporcie znajdują Państwo stwierdzenia, że:

- szkoły masowe z województwa wielkopolskiego mają każdego roku nieco wyższy średni wynik punktowy niż szkoły z województwa lubuskiego czy zachodniopomorskiego;
- wyniki uczniów kształconych wg programów specjalnych są najlepsze w lubuskim;
- w Okręgu mamy więcej uczniów w szkołach miejskich niż wiejskich, a różnica wyników między nimi się zwiększa się każdego roku na niekorzyść tych drugich;
- najwyższe osiągnięcia mają miasta wojewódzkie (także były wojewódzkie) takie, jak: Gorzów, Kalisz, Konin, Koszalin, Leszno, Piła, Poznań, Szczecin, Zielona Góra;
- średnie wyniki w części humanistycznej są każdego roku wyższe niż w części matematyczno - przyrodniczej;
- gimnazjaliści lepiej czytają ze zrozumieniem niż piszą;
- największe trudności stwarzają naszym uczniom: poprawność pisania (w tym szczególnie ortografia!), samodzielne rozwiązywanie zadań problemowych, brak logicznego, konsekwentnego myślenia, brak znajomości algorytmów postępowania przy rozwiązywaniu zadań z wykorzystaniem procentów, ułamków, jednostek miar, itp.

Pracownicy systemu zewnętrznych egzaminów wierzą, że wnioski wynikające z egzaminu gimnazjalnego będą analizowane i uwzględniane w pracy szkół, nadzoru pedagogicznego, organów prowadzących i doskonaleniu nauczycieli, bo to nadaje sens naszej wspólnej pracy.

W raporcie 2005 znajdują Państwo:

- statystyczną charakterystykę populacji gimnazjalistów,
- informacje o organizacji i przebiegu egzaminu oraz sprawdzaniu prac,
- opis arkuszy,
- analizę ilościową i jakościową wyników egzaminu,
- interpretację tych wyników,
- ewaluację organizacji i przebiegu egzaminu gimnazjalnego.

Przypominamy, że aktywny program oraz materiały wspomagające analizowanie wyników przez samorzady, nadzór czy szkoły znajdują się na stronie internetowej naszej Komisji www.oke.poznan.pl oraz w raportach z lat 2003 i 2004.

W imieniu własnym oraz wszystkich Pracowników Komisji gratuluję Pracownikom Szkół, Organów Prowadzących i Nadzoru Pedagogicznego tych wyników, które były potwierdzeniem wysokiej jakości pracy – wspólnego sukcesu. Wszystkim związanym z oświatą, w tym z zewnętrznym systemem oceniania, dziękuję za kolejny rok trudu oraz życzę, aby praca bezpośrednia lub pośrednia z uczniami naszych szkół w trzech województwach: lubuskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim przynosiła w codziennym trudzie radość i satysfakcję.

Poznań, sierpień 2005 r.

Dyrektor OKE w Poznaniu

Ogólna charakterystyka egzaminu gimnazjalnego 2005

1. Statystyczna charakterystyka populacji przystępującej do egzaminu gimnazjalnego

Tabela 1. Liczba uczniów objętych egzaminem gimnazjalnym 2005 - rozwiązujących zadania z poszczególnych arkuszy w Okręgu i województwach

Województwo	Część	Liczba uczniów łącznie	Liczba uczniów:							Liczba szkół
			Rodzaj arkusza				Zwolnieni		Nieobecni	
			A1	A4,A5, A6	A7	A8	Laureaci	Przyczyny losowe		
lubuskie	GH	14 736	14368	25	25	318	29	11	96	176
	GM	14 682	14313	24	25	320	72	11	105	
wielkopolskie	GH	50 181	48964	58	78	1081	18	22	237	610
	GM	50 103	48882	59	78	1084	89	21	253	
zachodnio - pomorskie	GH	23 532	22922	40	45	525	25	17	153	290
	GM	23 513	22902	40	45	526	48	18	149	
Okręg	GH	88 449	86254	123	148	1924	72	50	486	1076
	GM	88 298	86097	123	148	1930	209	50	507	

Egzamin gimnazjalny 2005 przeprowadzono w 1076 szkołach w Okręgu (o 10 więcej niż w 2004 r.); przystąpiło do niego ponad 88 tys. uczniów (o ok. 4 tys. mniej niż w 2004 r.). Ponad 50% tych szkół oraz populacji uczniów znajduje się w woj. wielkopolskim.

Okolo 2,2% populacji stanowili gimnazjaliści z trudnościami w uczeniu się¹ (rozwiązujący zadania z arkuszy A8), tylko po ok. 0,2% - uczniowie słabo słyszący i niesłyszący (arkusze A7) oraz uczniowie słabo widzący i niewidzący (arkusze: A4, A5, A6).

W analizie wyników tegorocznego egzaminu uwzględniamy również zróżnicowanie osiągnięć uczniów ze względu na wielkość miejscowości, w których znajdują się szkoły. Liczby uczniów i szkół w miejscowościach różnej wielkości w Okręgu przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Liczby uczniów oraz szkół gimnazjalnych w różnych typach miejscowości w Okręgu

Typ miejscowości:	Liczba uczniów		Liczba szkół
	GH	GM	
miasto powyżej 100 000 mieszkańców	16 937	16 873	208
miasto poniżej 100 000 mieszkańców	19 848	19 813	166
miasto poniżej 20 000 mieszkańców	27 304	27 266	259
wieś	24 367	24 352	443

Warto zwrócić uwagę na fakt, że niemal 60% populacji uczniów zdawało egzamin w gimnazjach wiejskich oraz w małych miasteczkach; szkoły te stanowią ok. 65% liczby gimnazjów w Okręgu.

¹ Przez określenie „uczniowie z trudnościami w uczeniu się” rozumiemy uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim.

Tabela 3. Udział procentowy dyslektyków w populacji uczniów zdających egzamin gimnazjalny w roku 2005

	Okręg	Lubuskie	Wielkopolskie	Zachodniopomorskie
% uczniów z dysleksją	8,6	10,3	7,4	10,0
% szkół bez dyslektyków	23,4	19,3	25,2	22,1
% szkół z powyżej 30% dyslektyków	3,1	4,5	1,6	5,2

Najniższy procent dyslektyków, a także szkół, w których więcej niż 30% uczniów miało orzeczenia o dysleksji, odnotowano w woj. wielkopolskim. W ponad 25% szkół tego województwa nie było dyslektyków w ogóle, natomiast w jednej ze szkół poznańskich 91% uczniów stanowili dyslektycy (!). Podobne dysproporcje istnieją w pozostałych województwach; obok wielu szkół ze znikomą liczbą dyslektyków istnieją gimnazja, gdzie jest ich większość (np. w jednej ze szkół w Gorzowie było 66,7% dyslektyków, a w gimnazjum w Kołobrzegu - 60% dyslektyków). Warto odnotować, że są to wyłącznie szkoły prywatne lub społeczne, które w zdecydowanej większości uzyskały wysokie średnie wyniki na egzaminie.

2. Przebieg egzaminu, organizacja sprawdzania prac gimnazjalistów oraz ustalanie wyników

Egzamin gimnazjalny 2005 odbył się 26 i 27 kwietnia. W dniach 27 i 28 kwietnia odbyły się spotkania koordynatorów ze wszystkich OKE i CKE, podczas których uzgodniono ogólnopolskie, ostateczne schematy oceniania prac. 29 kwietnia 2005 r. w OKE w Poznaniu koordynatorzy każdej części egzaminu gimnazjalnego przeprowadzili szkolenie przewodniczących zespołów egzaminatorów z dziewięciu rejonów naszego Okręgu (Gorzów Wlkp., Kalisz, Konin, Koszalin, Leszno, Piła, Poznań, Szczecin i Zielona Góra). Przewodniczący zespołów egzaminatorów 30 kwietnia przeprowadzili spotkania szkoleniowe z egzaminatorami w swoich rejonach. Uczestnicy wszystkich spotkań samodzielnie sprawdzili i ocenili przykładowe prace uczniowskie z tegorocznych egzaminów. Po wyjaśnieniu wszystkich wątpliwości przyjęto **jednolite dla wszystkich zespołów zasady sprawdzania i oceniania** (zgodne z ustaleniami krajowymi).

Prace uczniów sprawdzało i oceniało 1813 egzaminatorów zewnętrznych, przeszkolonych przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Poznaniu. Egzaminatorzy pracowali w 82 zespołach, z których każdy liczył średnio 22 osoby.

Tabela 4. Liczba zespołów egzaminatorów w poszczególnych województwach i w Okręgu

	Część:	
	humanistyczna	matematyczno-przyrodnicza
woj. lubuskie	7	7
woj. wielkopolskie	24	26
woj. zachodniopomorskie	9	9
Okręg	40	42

Spośród egzaminatorów Okręgu powołano 2 zespoły egzaminatorów oceniających prace uczniów z trudnościami w uczeniu się (arkusze GH-A8-052 i GM-A8-052) oraz uczniów niesłyszących i słabo słyszących (arkusze GH-A7-052 i GM-A7-052).

Rzetelność sprawdzania prac uczniowskich na terenie działania Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu była weryfikowana trzystopniowo.

- Każdy z przewodniczących zespołów egzaminatorów sprawdzał poprawność oceniania, losowo wybranych, 2% prac ocenianych przez każdego egzaminatora. W ten sposób zweryfikowano **ponad 6000** prac uczniowskich (I weryfikacja).

- W każdym zespole powołano dwóch egzaminatorów–weryfikatorów. Sprawdzili oni w każdej części egzaminu 12% wszystkich prac uczniowskich - łącznie ok. **18 500** (II weryfikacja).
- Główni egzaminatorzy w Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu zweryfikowali około **3500** prac uczniowskich w części humanistycznej i **2500** w części matematyczno – przyrodniczej (III weryfikacja).

W obu częściach egzaminu gimnazjalnego zweryfikowano łącznie około **31 000** prac.

Zgodnie z prawem wszystkie szkoły gimnazjalne otrzymały:

- zaświadczenia o wynikach egzaminu gimnazjalnego dla wszystkich uczniów,
- komentarz dydaktyczny oraz kartoteki arkuszy i dane niezbędne dla wykorzystania wyników

oraz za pośrednictwem Internetu²:

- indywidualne wyniki uczniów oraz średnie wyniki uzyskane w szkole i klasach z każdej części egzaminu gimnazjalnego (tzn. za każde zadanie, za poszczególne umiejętności opisane w standardach oraz za całe arkusze)³,
- średnie wyniki i współczynniki łatwości dla: klasy, szkoły, gmin, powiatów, typów miejscowości oraz województwa i Okręgu,
- opisy arkuszy (m.in. kartoteki uporządkowane wg sprawdzanych umiejętności).

3. Ocena rzetelności narzędzi zastosowanych na egzaminie gimnazjalnym 2005

O tym, czy wyniki egzaminu można uznać za wiarygodną miarę osiągnięć uczniów rozwiązujących zadania z danego arkusza egzaminacyjnego, decyduje rzetelność pomiaru (za której miarę uważa się wartość, jaką przyjmuje współczynnik rzetelności pomiaru) oraz odchylenie standardowe jako miara zróżnicowania wyników (zob. Raport 2004, s. 7.- 8.). Wartości, jakie przybierają te parametry dla arkuszy egzaminacyjnych zastosowanych w czasie egzaminu gimnazjalnego 2005, przedstawione zostały w tabeli 4.

Tabela 5. Wartości odchylenia standardowego oraz współczynnika rzetelności dla arkuszy wykorzystanych na egzaminie gimnazjalnym 2005

Rodzaj arkusza egzaminacyjnego	Część					
	humanistyczna - GH:			matematyczno-przyrodnicza - GM:		
	A1- 052 A4 - 052 A5 - 052	A7 - 052	A8 - 052	A1- 052 A4 - 052 A5 - 052	A7 - 052	A8 - 052
odchylenie standardowe	9,00	11,48	8,00	9,79	9,61	7,33
współczynnik rzetelności	0,89	0,91	0,86	0,92	0,91	0,87

Wartości, jakie przyjmuje odchylenie standardowe dla wszystkich arkuszy zastosowanych na egzaminie gimnazjalnym 2005, są zadowalające (większe niż 1/8 skali punktowania – 6,25 pkt). Współczynniki rzetelności oszacowane dla tych arkuszy egzaminacyjnych pozwalają natomiast w trzech przypadkach (GH–A7-052, GM-A7-052, GM-A1(A4, A5)–052) uznać pomiar za bardzo rzetelny (współczynnik rzetelności większy niż 0,90), w pozostałych przypadkach – za rzetelny (współczynnik rzetelności w przedziale 0,80-0,89).

Na podstawie wartości, jakie przyjmuje odchylenie standardowe i współczynnik rzetelności pomiaru, można uznać, że wyniki egzaminu gimnazjalnego 2005 są wiarygodną miarą osiągnięć uczniów.

² Adres strony internetowej OKE w Poznaniu: www.oke.poznan.pl

³ Numer identyfikacyjny i klucz szyfrujący w posiadaniu dyrektora szkoły.

Analiza wyników uzyskanych na egzaminie gimnazjalnym 2005

Rozdział I

Wyniki uzyskane przez uczniów bez dysfunkcji i z dysleksją oraz uczniów słabo widzących i niewidzących, rozwiązujących zadania z arkuszy GH i GM -A1(A4, A5, A6) - 052

1. Średnie wyniki punktowe – charakterystyka ogólna

Zestawienie średnich wyników punktowych, uzyskanych za cały egzamin oraz części humanistyczną i matematyczno-przyrodniczą w Okręgu i województwach oraz różnych typach miejscowości, znajduje się w tabeli 5. Średnie wyniki uzyskane za cały egzamin w danej populacji uczniów są względną miarą efektów kształcenia ogólnego w gimnazjach (informują o tym, jaką liczbę punktów statystyczny uczeń, np. z małego miasta w woj. lubuskim, otrzymuje, starając się o przyjęcie do szkoły ponadgimnazjalnej).

Tabela 6. Średnie wyniki punktowe uzyskane na egzaminie gimnazjalnym 2005 – arkusze: GH-A1(A4, A5, A6) - 052 oraz GM-A1(A4, A5, A6) - 052

Egzamin gimnazjalny 2005	Średnie wyniki punktowe uzyskane przez uczniów dla:											
	Okręgu			woj. lubuskiego			woj. wielkopolskiego			woj. zachodniopomorskiego		
wynik za:	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość
w populacji:	32,8	23,5	56,3	32,4	22,9	55,3	33,1	23,8	56,9	32,4	23,1	55,5
wieś	31,7	22,5	54,2	31,1	21,2	52,3	32,0	23,1	55,1	30,6	21,4	52,0
miasto poniżej 20 tys.	32,0	22,7	54,7	31,8	22,7	54,5	32,4	22,9	55,3	31,3	22,3	53,6
miasto 20 tys.-100 tys.	33,0	23,6	56,6	32,6	23,0	55,6	33,3	24,0	57,3	32,5	22,9	55,4
miasto powyżej 100 tys.	35,6	25,9	61,5	34,9	24,8	59,7	36,3	26,7	63,0	35,0	25,6	60,6

Analiza danych przedstawionych w tabeli prowadzi do wniosku, że różnice między średnimi wynikami uzyskanymi w poszczególnych województwach są niewielkie. Nieco wyższe niż w pozostałych województwach są wyniki uzyskane za obie części egzaminu w woj. wielkopolskim, a średnie wyniki uzyskane za matematyczno-przyrodniczą część egzaminu są minimalnie niższe w woj. lubuskim niż w zachodniopomorskim (tylko w szkołach wiejskich i wielkomiejskich). Zjawisko przeciwne zachodzi w zakresie humanistycznej części egzaminu; wyższy wynik uzyskali uczniowie w szkołach i miejscowościach poniżej 100 tys. mieszkańców w woj. lubuskim.

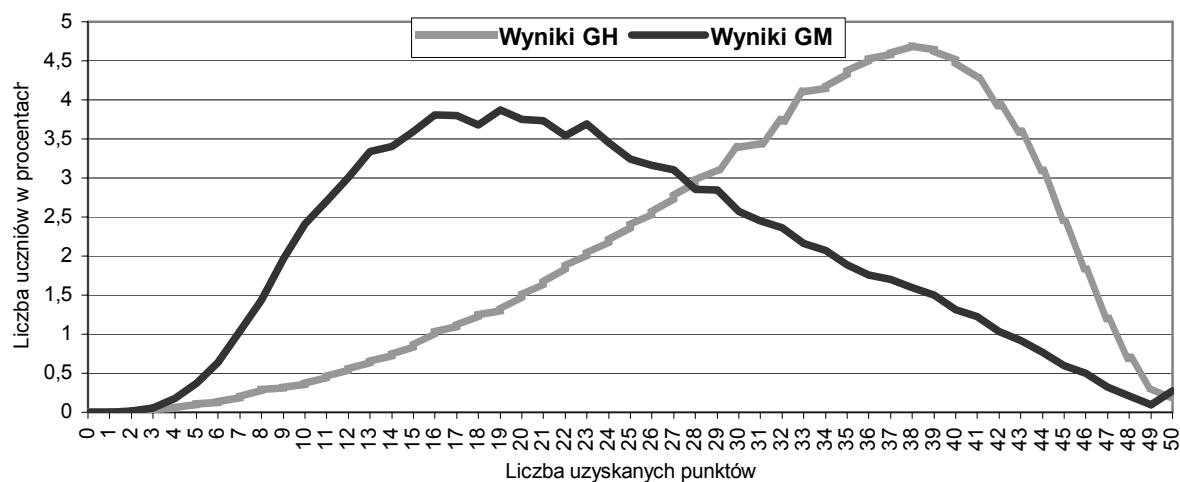
Wyraźne jest zróżnicowanie wyników w zależności od typu miejscowości; we wszystkich województwach, w zakresie każdej z części oraz całości egzaminu, średnie wyniki są tym wyższe, im więcej mieszkańców liczy miejscowość, w której zlokalizowana jest szkoła. W województwie lubuskim statystyczny uczeń mieszkający na wsi, starając się o przyjęcie do szkoły ponadgimnazjalnej, uzyskał o 7 pkt mniej niż jego rówieśnik z wielkiego miasta, w pozostałych województwach – o 8 pkt mniej.

We wszystkich województwach i typach miejscowości w Okręgu uczniowie uzyskali o ok. 7 – 10 pkt więcej za humanistyczną, niż za matematyczno-przyrodniczą część egzaminu. Dysproporcja ta szczególnie wyraźna jest we wsiach i małych miastach.

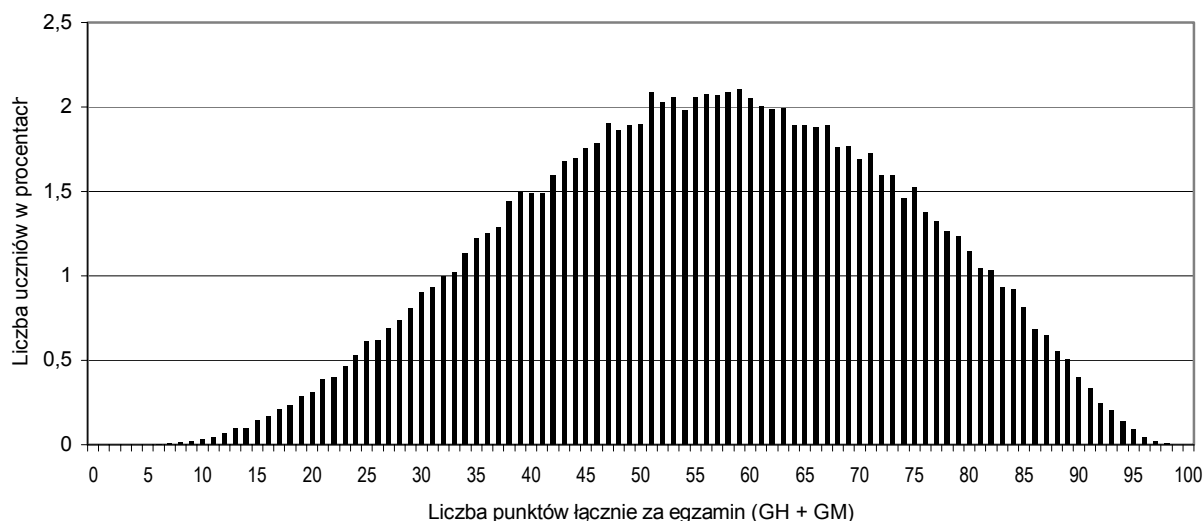

Graficzną ilustrację poziomu i zróżnicowania wyników punktowych, uzyskanych przez uczniów w Okręgu za cały egzamin oraz jego części: humanistyczną i matematyczno – przyrodniczą, stanowią rozkłady wyników (wykresy: 1. i 2.).

Wykres 1. Rozkład wyników punktowych uzyskanych przez uczniów w Okręgu za każdą część egzaminu gimnazjalnego 2005

Wykres 2. Rozkład wyników punktowych uzyskanych przez uczniów w Okręgu na egzaminie gimnazjalnym łącznie (GH-A1, GH-A4, GH-A5, GH-A6 oraz GM-A1, GM-A4, GM-A5, GM-A6)

Rozkłady wyników uzyskanych przez uczniów w częściach: humanistycznej oraz matematyczno-przyrodniczej egzaminu są wobec siebie niemal symetryczne. Pierwszy z nich jest lewoskośny, drugi prawoskośny – rozwiązanie zadań egzaminacyjnych z przedmiotów humanistycznych sprawiło uczniom wyraźnie mniej trudności niż rozwiązanie zadań matematyczno-przyrodniczych. Rozkład wyników uzyskanych za cały egzamin, będący ogólnym obrazem efektów kształcenia w gimnazjach, jest zbliżony do rozkładu normalnego.

3. Wyniki w skali staninowej

Skala staninowa⁴ pozwala na dokonanie oceny wyniku uzyskanego przez danego ucznia⁵ lub średniego wyniku danej szkoły (gminy, powiatu) na tle innych szkół (gmin, powiatów) w całej populacji zdającej egzamin w danym roku.

Porównanie pozycji szkoły lub gminy w skali staninowej w roku bieżącym i latach ubiegłych pozwala natomiast wnioskować o spadku lub przyroście efektów kształcenia w tej szkole lub gminie (nie należy takich wniosków wyciągać na podstawie bezpośredniego porównywania średnich wyników punktowych z kolejnych lat).

W tabelach 7. – 9. przedstawiamy przedziały staninowe wyników uzyskanych za cały egzamin oraz części: humanistyczną i matematyczno – przyrodniczą. Warto pamiętać o tym, że wynik za cały egzamin jest sumą wyników za obie jego części; skala jest wówczas szersza (0-100 pkt).

W tabelach 7. i 8. znajdują się przedziały wyników **szkół** odpowiadające skali staninowej dla Okręgu i województw oraz typów miejscowości.

W tabeli 9. przedstawiono przedziały staninowe średnich wyników uzyskanych w **gminach** znajdujących się w poszczególnych województwach Okręgu.

Po usytuowaniu wyniku w odpowiednim przedziale skali należy odczytać przypisaną temu wynikowi charakterystykę dydaktyczną.

Tabela 7.

Przedziały staninowe średnich wyników uzyskanych przez szkoly w Okręgu i województwach – egzamin gimnazjalny 2005 - arkusze: GH-A1(A4, A5, A6) - 052 i GM-A1(A4, A5, A6) – 052

Nazwa stanina	Wyniki punktowe uzyskane przez <u>szkoly</u> w :											
	Okręgu			województwie lubuskim			województwie zachodniopomorskim			województwie wielkopolskim		
	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM
najniższy	0-32	0-18	0-10	0-29	0-17	0-9	0-27	0-15	0-10	0-41	0-23	0-13
bardzo niski	33-46	19-27	11-18	30-47	18-27	10-18	28-41	16-24	11-15	42-48	24-28	14-19
niski	47-50	28-30	19-20	48-50	28-29	19	42-48	25-29	16-19	49-52	29-30	20-21
niżej średni	51-53	31	21	51-52	30-31	20-21	49-52	30	20-21	53-54	31	22
średni	54-56	32-33	22-23	53-55	32	22	53-55	31-32	22-23	55-57	32-33	23
wyżej średni	57-59	34	24-25	56-57	33	23-24	56-59	33-34	24-25	58-60	34	24-25
wysoki	60-63	35-36	26-27	58-61	34-35	25-26	60-65	35-37	26-28	61-63	35-36	26-28
b. wysoki	64-70	37-39	28-31	62-66	36-37	27-30	66-71	38-40	29-31	64-70	37-39	29-31
najwyższy	71-100	40-50	32-50	67-100	38-50	31-50	72-100	41-50	32-50	71-100	40-50	32-50

⁴ zob: Raport z egzaminu gimnazjalnego 2004, s. 12.

⁵ Przedziały staninowe wyników uczniów znajdują się w opracowaniu „Wyniki egzaminu gimnazjalnego 2005” przekazany szkołom oraz na naszej stronie internetowej: www.oke.poznan.pl

Tabela 8. Przedziały staninowe średnich wyników uzyskanych przez szkoły w różnych typach miejscowości – egzamin gimnazjalny 2005 - arkusze GH i GM -A1(A4, A5, A6) - 052

Nazwa stanina	Wyniki punktowe uzyskane przez <u>szkoły</u> w :											
	miejscowościach wiejskich			miastach do 20 tys. mieszkańców			miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców			miastach powyżej 100 tys. mieszkańców		
	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM
najniższy	0-41	0-23	0-14	0-30	0-18	0-11	0-25	0-14	0-9	0-31	0-17	0-9
bardzo niski	42-47	24-27	15-18	31-46	19-27	12-18	26-44	15-26	10-17	32-44	18-26	10-15
niski	48-50	28-29	19-20	47-50	28-29	19-20	45-51	27-30	18-20	45-54	27-32	16-21
niżej średni	51-52	30	21	51-53	30-31	21	52-55	31-32	21-22	55-59	33-34	22-24
średni	53-55	31-32	22	54-55	32	22-23	56-58	33	23-24	60-63	35-36	25-26
wyżej średni	56-57	33	23-24	56-57	33	24	59-61	34-35	25-26	64-67	37-38	27-29
wysoki	58-59	34	25	58-60	34	25	62-65	36-38	27-28	68-73	39-40	30-32
b. wysoki	60-63	35	26-28	61-62	35-36	26-27	66-76	39-41	29-35	74-76	41-42	33-35
najwyższy	64-100	36-50	29-50	63-100	37-50	28-50	77-100	42-50	36-50	77-100	43-50	36-50

Tabela 9. Przedziały staninowe średnich wyników uzyskanych przez gminy w Okręgu i województwach - egzamin gimnazjalny 2005 - arkusze: GH i GM-A1(A4, A5, A6) - 052

Nazwa stanina	Wyniki punktowe uzyskane przez <u>gminy</u> w :											
	Okręgu			województwie lubuskim			województwie zachodniopomorskim			województwie wielkopolskim		
	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM
najniższy	0-46	0-27	0-18	0-47	0-27	0-18	0-45	0-26	0-17	0-48	0-28	0-19
bardzo niski	47-49	28-29	19	48-49	28-29	19	46-47	27	18	49-51	29	20
niski	50-51	30	20	50	30	20	48-49	28-29	19-20	52	30	21
niżej średni	52-53	31	21	51-52	31	21	50-52	30	21	53-54	31	22
średni	54-55	32	22-23	53-54	32	22	53-54	31	22	55-56	32	23
wyżej średni	56-57	33	24	55	33	23	55-56	32	23	57	33	24
wysoki	58-59	34	25	56-58	34	24	57-58	33	24-25	58-59	34	25
b. wysoki	60-61	35	26	59-60	35	25	59-61	34-35	26	60-62	35	26-27
najwyższy	62-100	36-50	27-50	61-100	36-50	26-50	62-100	36-50	27-50	63-100	36-50	28-50

Przykład: W gminie X, zlokalizowanej w województwie zachodniopomorskim, uczniowie uzyskali średni wynik 34,4 pkt w części humanistycznej oraz 22,5 pkt w części matematyczno-przyrodniczej. Średnia za cały egzamin wyniosła więc 56,9 pkt. Po zaokrągleniu wyników do całości (odpowiednio: 34, 23, 57 pkt) oraz zlokalizowaniu w skali staninowej dla gmin (tabela 8., wartości wytłuszczone) odczytujemy nazwy odpowiednich staninów (dydaktyczne charakterystyki wyników na tle Okręgu i województwa zachodniopomorskiego). Na tle wyników w całym Okręgu średnia uzyskana w gminie X za cały egzamin jest wynikiem wyżej średnim, średnia za część humanistyczną wynikiem wysokim, a średnia za część mat.-przyr. – wynikiem średnim. Bardziej korzystnie wyglądają wyniki w gminie X na tle wyników uzyskanych w woj. zachodniopomorskim: średnia uzyskana za cały egzamin jest wynikiem wysokim, średnia za część humanistyczną wynikiem bardzo wysokim, a średnia za część mat.-przyr. – wynikiem wyżej średnim. Powody do zadowolenia (można mieć wówczas, gdy pozycje wyników gminy w skali staninowej są wyższe niż w latach ubiegłych).

Analogicznie możemy zinterpretować średnie wyniki uzyskane w każdej szkole na terenie gminy, sytuując wyniki w tabelach 7. i 8.

Część humanistyczna - interpretacja osiągnięć uczniów

1. Wyniki uzyskane za arkusze: GH-A1(A4,A5,A6) oraz główne umiejętności (obszary standardów)

Analiza danych zamieszczonych w tabeli 10. pozwoli ogólnie scharakteryzować poziom opanowania przez uczniów (w poszczególnych województwach oraz wsiach i różnej wielkości miastach w Okręgu) głównych, opisanych w standardach wymagań egzaminacyjnych, umiejętności: **czytania i odbioru tekstów kultury (I obszar) oraz tworzenia własnego tekstu (II obszar).**

Tabela 10. Średnie wyniki punktowe oraz współczynniki łatwości uzyskane za główne umiejętności (obszary standardów) w części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego 2005

Arkusze GH-A1(A4, A5, A6)-052	Średnie wyniki ucznia dla:			Współczynniki łatwości dla:		
	całego arkusza (max 50 p.)	w tym za:		całego arkusza	w tym za	
		obszar I (max 25 p.)	obszar II (max 25 p.)		obszar I	obszar II
Okręg (OKE w Poznaniu)	32,8	18,5	14,3	0,66	0,74	0,57
woj. lubuskie	32,5	18,3	14,1	0,65	0,73	0,56
woj. wielkopolskie	33,1	18,6	14,5	0,66	0,74	0,58
woj. zachodniopomorskie	32,4	18,4	14,0	0,65	0,73	0,56
wieś	31,7	18,0	13,7	0,63	0,72	0,55
miasto poniżej 20 000	32,0	18,1	13,9	0,64	0,72	0,56
miasto 20 000 - 100 000	33,0	18,6	14,4	0,66	0,74	0,58
miasto powyżej 100 000	35,6	19,7	15,8	0,71	0,79	0,63

Umiejętności czytania i odbioru tekstów kultury (z I obszaru standardów) zostały przez uczniów opanowane na poziomie zadowalającym (okazały się łatwe), natomiast umiejętności tworzenia własnych tekstów (z II obszaru standardów) były umiarkowanie trudne dla gimnazjalistów.

We wszystkich województwach w Okręgu średnie wyniki uzyskane za czytanie i odbiór tekstów kultury są o ok. 4 pkt wyższe, niż średnie wyniki uzyskane za tworzenie własnych tekstów; dysproporcja ta największa jest w szkołach wiejskich, a najmniejsza w miastach liczących powyżej 100 tys. mieszkańców.

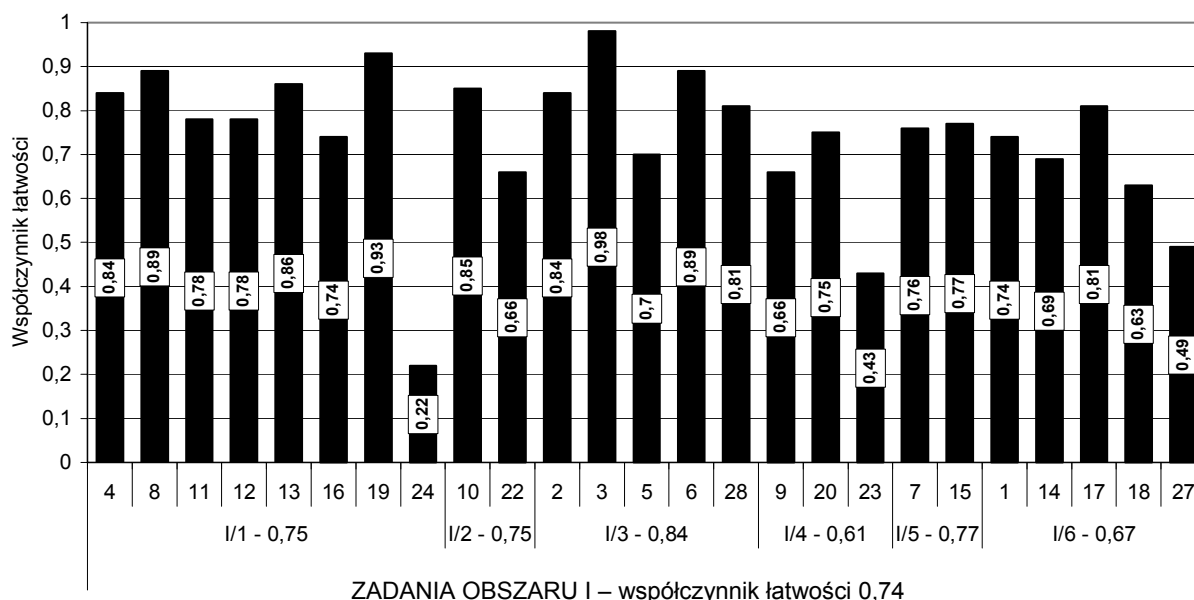
Zarówno wyniki uzyskane za cały arkusz, jak i za oba główne obszary umiejętności są tym niższe, im mniejsze są miejscowości, w których znajdują się szkoły. Pomiedzy wynikami uzyskanymi w poszczególnych województwach różnice są natomiast niewielkie (woj. wielkopolskie minimalnie przewyższa pozostałe województwa w Okręgu).

2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności⁶

Ocenę poziomu opanowania przez zdających umiejętności, określonych w standardach wymagań i sprawdzanych za pomocą poszczególnych zadań, umożliwia analiza współczynników łatwości, uzyskanych za te umiejętności. Przypomnijmy, że współczynnik łatwości jest ułamkiem dziesiętnym (stosunek liczby punktów uzyskanych za daną umiejętność do liczby punktów możliwych do uzyskania), informuje więc o tym, w jakiej części dana umiejętność została opanowana. Zgodnie z przyjętymi w pomiarze normami⁷ za opanowaną na poziomie zadowalającym uważa się umiejętność, dla której współczynnik łatwości nie jest niższy niż 0,70.

Graficzną ilustrację wyników uzyskanych przez uczniów w Okręgu za umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych z zakresu **czytania i odbioru tekstów kultury (obszar I)**, sprawdzane przez poszczególne zadania, stanowi wykres 3.

Wykres 3. Współczynniki łatwości zadań sprawdzających opanowanie umiejętności z I obszaru standardów – arkusze GH – A1(A4, A5, A6) – dane dla Okręgu

Warto zwrócić uwagę na dosyć duże zróżnicowanie wyników uzyskanych za zadania sprawdzające poziom opanowania umiejętności szczegółowych w ramach poszczególnych standardów wymagań:

I/1 - odczytywanie tekstów kultury na poziomie dosłownym i przenośnym.

Łatwe okazały się wszystkie zadania zamknięte sprawdzające odczytywanie dosłownego sensu tekstu popularnonaukowego (zad. 4. i 8.) i publicystycznego (zadania nr: 11, 12, 13, i 16). Bardzo łatwe było dla zdających odczytanie dosłownego znaczenia wiersza (zadanie 19.), **tylko 22% uczniów w Okręgu umiało natomiast odczytać przenośny sens cytatu z wiersza (zadanie 24.).**

⁶ dane dla poszczególnych województw oraz różnych typów miejscowości znajdują się w Internecie – www.oke.poznan.pl.

⁷ zob. Raport 2004., s. 15.

I/2 - interpretowanie tekstu i odczytywanie intencji nadawcy.

85% zdających właściwie odczytało intencję nadawcy tekstu popularnonaukowego (zadanie 10.), natomiast zadanie 22., wymagające interpretacji wiersza (określenia roli podmiotu), rozwiązało o ok. 20% mniej uczniów.

I/3 - wyszukiwanie informacji zawartych w różnych tekstach kultury.

Łatwe lub bardzo łatwe okazały się wszystkie zadania sprawdzające umiejętności odczytania informacji w tekście popularnonaukowym (zadania nr: 2, 3, 6) oraz na ilustracji (zadanie 28. - jedyne łatwe dla uczniów zadanie otwarte w teście).

I/4 - dostrzeganie w tekstach środków wyrazu i określanie ich funkcji.

Najmniej trudności sprawiło uczniom dostrzeganie w wierszu uosobienia (zadanie 20.), umiarkowanie trudne było rozpoznanie stylu tekstu popularnonaukowego (zadanie 9.), a trudne – charakteryzowanie języka osoby mówiącej w wierszu (zadanie 23.).

I/5 – dostrzeganie w tekstach związków przyczynowo-skutkowych.

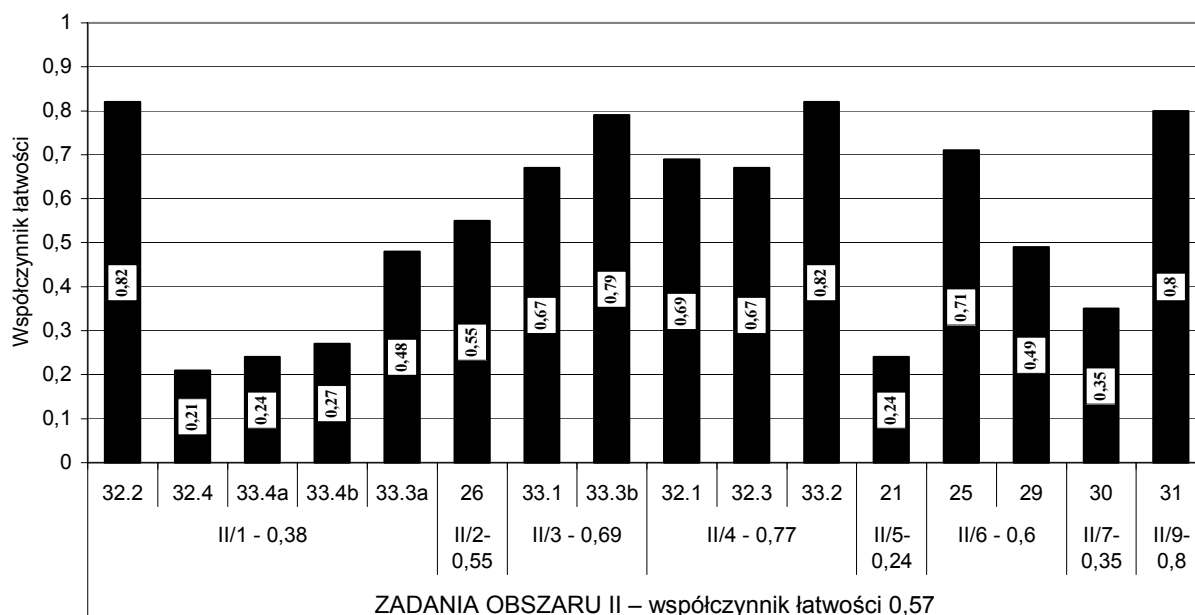
Ponad 76% uczniów opanowało umiejętność dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych w tekstach: popularnonaukowym (zadanie 7.) i publicystycznym (zadanie 15.).

I/6 - dostrzeganie kontekstów niezbędnych do interpretacji tekstów kultury.

Najłatwiejsze dla zdających było rozpoznanie w tekście wyrazu zapożyczonego (zadanie 17.), łatwe okazało się również określenie epoki na podstawie informacji z tekstu (zadanie 1.). Umiarkowanie trudne były natomiast zadania wymagające wykorzystania wiedzy z dziedziny języka (zadanie 18. polegające na rozpoznaniu konstrukcji składniowej) oraz historii (zadanie 14.). Wiedzy z historii wymagało również rozpoznanie przedstawicieli grup społecznych ukazanych na ilustracji; zadanie otwarte nr 27, za pomocą którego sprawdzono tę umiejętność, okazało się dla uczniów trudne.

Wyniki uzyskane przez uczniów w Okręgu za umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych z zakresu **tworzenia własnego tekstu (obszar II)**, sprawdzane poprzez poszczególne zadania w arkuszu, przedstawia wykres 4.

Wykres 4. Współczynniki łatwości zadań sprawdzających opanowanie umiejętności z II obszaru standardów – arkusze GH – A1 (A4, A5, A6) – dane dla Okręgu

Spośród umiejętności z zakresu tworzenia własnego tekstu (II obszar standardów wymagań egzaminacyjnych) najmniej trudności sprawiło zdającym **wyciąganie wniosków (standard II/9)**, a niemal równie łatwe okazało się **stosowanie zasad organizacji tekstu (standard II/4)**. Te umiejętności uczniowie opanowali na poziomie zadowalającym.

Umiejętnościami umiarkowanie trudnymi dla uczniów były: **tworzenie tekstów o charakterze informacyjnym i perswazyjnym, dostosowanych do sytuacji komunikacyjnej (standard II/3)**, **analizowanie, porównywanie, porządkowanie i syntetyzowanie informacji zawartych w tekstach kultury (standard II/6)** oraz **posługiwanie się kategoriami i pojęciami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych (standard II/2)**.

Najwięcej trudności sprawiło gimnazjalistom w Okręgu **formułowanie argumentów (standard II/5)**; trudne okazały się również umiejętności: **przekształcania stylistycznego tekstu (standard II/7)** oraz **budowania wypowiedzi poprawnych pod względem językowym i stylistycznym w formach: planu i listu (standard II/1)**.

Warto odnotować bardzo duże zróżnicowanie wyników uzyskanych przez uczniów za poszczególne formy zadań otwartych, znajdujących się w arkuszu egzaminacyjnym.

Spośród sześciu zadań otwartych, wymagających od ucznia sformułowania krótkiej i ściśle zgodnej z poleceniem odpowiedzi, najmniej trudności sprawiło uczniom zadanie 31., wymagające wyciągnięcia wniosku na temat możliwych następstw posługiwania się stereotypami w ocenie innych narodów (standard II/9). Na poziomie zadowalającym rozwiązyali oni również zadanie 25., polegające na zatytułowaniu fotografii na podstawie odpowiednich informacji z wiersza (standard II/6). Pozostałe cztery zadania krótkiej odpowiedzi okazały się dla uczniów trudne. Posłużyły one sprawdzeniu umiejętności (w kolejności od najmniej do najbardziej trudnej dla uczniów): posługiwania się pojęciami nazywającymi typowe cechy utworu poetyckiego (zadanie 26. standard II/2), określania idei przedstawionej zarówno w tekście, jak i na ilustracji (zadanie 29. standard II/6), zastąpienia wyrazu w tytule arkusza jego synonimem (zadanie 30. standard II/7) oraz uzasadnienia ujęcia tekstu poetyckiego w cudzysłów (zadanie 21. standard II/5).

Zadaniem najtrudniejszym dla uczniów, a równocześnie z oczywistych względów najważniejszym spośród zadań egzaminacyjnych, są zadania rozszerzonej odpowiedzi. W tabelach poniżej zestawiamy wyniki uzyskane przez uczniów w Okręgu za umiejętności sprawdzane poprzez dłuższe wypowiedzi – plan jednodniowej wycieczki klasowej do dowolnego miasta europejskiego (zadanie 32.) oraz list zachęcający kolegę z zagranicy do zwiedzenia wybranej miejscowości w Polsce (zadanie 33.).

Tabela 11. Współczynniki łatwości uzyskane za umiejętności sprawdzane poprzez zadanie 32. (plan). Egzamin gimnazjalny 2005 w części humanistycznej, dane dla Okręgu

nr i treść kryterium	32.1 podanie wymaganych informacji	32.2 napisanie planu w punktach	32.3 jednolita konstrukcja składniowa	32.4 poprawność ortografii i interpunkcji
nr standardu	II/4	II/1	II/4	II/1
współczynnik łatwości	0,69	0,82	0,67	0,21

Ponad 80% gimnazjalistów potrafi ująć w punktach plan jednodniowej wycieczki, prawie 70% nie ma również trudności z uwzględnieniem wymaganych w poleceniu informacji (zaplanowaniem zwiedzania trzech obiektów) oraz zachowaniem jednolitej konstrukcji składniowej planu (zdania lub równoważniki zdań).

Tylko 20% uczniów zachowuje poprawność ortograficzną (np. wielkie i małe litery na początku punktów czy podpunktów planu oraz w zapisie nazw wymienianych obiektów) **oraz poprawność zapisu interpunkcyjnego planu** (np. kropki lub przecinki na końcu punktów lub podpunktów).

Tabela 12. Współczynniki łatwości uzyskane za umiejętności sprawdzane poprzez zadanie 33. (list). Egzamin gimnazjalny 2005 w części humanistycznej, dane dla Okręgu

Nr i treść kryterium	33.1 treść listu	33.2 kompozycja	33.3a poprawność języka	33.3b funkcjonalność stylu	33.4a poprawność interpunkcji	33.4b poprawność ortografii
Nr standardu	II/3	II/4	II/1	II/3	II/1	II/1
Współczynnik łatwości	0,67	0,82	0,48	0,79	0,24	0,27

Łatwe dla 82% uczniów zdających egzamin było właściwe skomponowanie listu (zachowanie wyróżników formalnych, takich jak: miejscowość, data, nagłówek, zwrot pożegnalny, podpis oraz trójdzielności, spójności i logicznego układu tekstu). Niemal 80% zdających potrafiło dostosować styl do tematu i formy wypowiedzi (posłużyć się stylem właściwym dla listu oraz zastosować słownictwo opisowe i perswazyjne).

Umiarkowanie trudne (opanowane przez 67% uczniów) okazało się napisanie listu poprawnego pod względem treści (uwzględnienie adresata spoza kraju, charakteryzowanie wybranej miejscowości oraz znajdujących się w niej obiektów, dokładne opisanie jednego z nich, uzasadnienie wyboru miejscowości).

Duże trudności sprawia gimnazjalistom posługiwanie się w liście poprawnym językiem potocznym; niespełna połowa z nich trafnie dobiera wyrazy oraz poprawnie je odmienia i łączy w zdania, tylko 27% uczniów pisze poprawnie pod względem ortograficznym, a 24% przestrzega podstawowych reguł interpunkcji.

3. Wnioski dotyczące wyników uzyskanych przez uczniów bez dysfunkcji i z dysleksją oraz uczniów słabo widzących i niewidzących, rozwiązujących zadania z arkuszy GH-A1(A4, A5, A6) - 052

Przedstawiona wyżej szczegółowa analiza wyników kolejny raz prowadzi do stwierdzenia, że gimnazjaliści w całym Okręgu o wiele lepiej radzą sobie z czytaniem, analizowaniem i interpretowaniem tekstów kultury (umiejętności te opanowali na poziomie ogólnie zadowalającym) niż z tworzeniem własnych tekstów; te ostatnie zatem należy szczególnie intensywnie ćwiczyć w szkołach.

Prawie 75% uczniów w Okręgu dosyć dobrze odczytuje teksty popularnonaukowe oraz publicystyczne; zadowalająco opanowali wyszukiwanie informacji, odczytywanie znaczeń dosłownych oraz dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych w tego typu tekstach. **Ponad połowa nie potrafiła natomiast odczytać przenośnego sensu cytatu z wiersza, określić cech języka osoby mówiącej, nazwać cech typowych dla utworu poetyckiego oraz uzasadnić celowości ujęcia tekstu w cudzysłów. Należałoby więc poświęcać szczególnie dużo czasu i uwagi na analizowanie i interpretowanie utworów literackich, a zwłaszcza poetyckich.**

Szczególne trudności sprawiają gimnazjalistom zadania wymagające wykorzystania wiedzy o języku (np. rozpoznania konstrukcji składniowej), a zwłaszcza wiedzy z historii (np. rozpoznania na ilustracji przedstawicieli średniowiecznych grup społecznych).

Kształcąc przede wszystkim umiejętności uczniów, trzeba zadbać również o utrwalenie u nich choćby elementarnej wiedzy z zakresu przedmiotów humanistycznych.

Więcej niż 75% uczniów potrafi rozwiązywać zadania zamknięte (czyli wybrać poprawną odpowiedź spośród podanych); **przygotowując uczniów do humanistycznej części egzaminu warto zatem skoncentrować się na zadaniach otwartych, wymagających samodzielnego formułowania odpowiedzi.** Zarówno w przypadku odpowiedzi krótkich, jedno - lub dwuzdaniowych, jak i form użytkowych oraz wypracowań, bardzo istotna jest ich **zgodność z tematem** (konieczność czytania poleceń ze zrozumieniem) oraz **precyzja sformułowań.**

Niemal zadowalające są wyniki uzyskane przez uczniów za treść oraz kompozycję rozwiniętych wypowiedzi: planu wycieczki oraz listu do kolegi. Większość absolwentów gimnazjów potrafi zarówno ująć w punktach plan jednodniowej wycieczki z uwzględnieniem zwiedzania trzech obiektów, jak i napisać trójdzielny i spójny list do kolegi z zagranicy, uwzględniając zachętę do zwiedzenia wybranej miejscowości w Polsce oraz potrzebne informacje na temat tej miejscowości. Uczniowie radzą sobie również z dostosowaniem składni i stylu tekstu do formy wypowiedzi: zachowują jednolitość składniową planu oraz stosują w liście właściwy styl (słownictwo opisowe i perswazyjne).

Podobnie jak w latach ubiegłych, wyniki tegorocznego egzaminu potwierdziły niski poziom sprawności językowych absolwentów gimnazjum. Zaledwie połowa uczniów, pisząc list, posłużyła się poprawnym językiem potocznym (!), tylko 27% gimnazjalistów napisało poprawnie pod względem ortograficznym, a 24% - przestrzegало podstawowych zasad interpunkcji. Jeszcze mniej – 20% uczniów - napisało plan poprawny pod względem ortografii i interpunkcji; 80% zatem nie potrafiło konsekwentnie zastosować wielkich i małych liter na początku punktów lub podpunktów planu oraz kropek lub przecinków na końcu. Zarówno w liście, jak i w planie, ponad połowa uczniów nie potrafiła poprawnie zapisać nazw geograficznych i miejscowych oraz nazw wymienianych obiektów, np. zabytkowych.

Wszystko to przekonuje o konieczności przeprowadzania z uczniami gimnazjów bardzo wielu ćwiczeń w tworzeniu wypowiedzi w formach określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych. Konieczne jest przy tym sprawdzanie przez nauczycieli prac pisemnych oraz formułowanie konkretnych uwag dotyczących postępów uczniów i ich ewentualnych niedociągnięć. Niezbędne są częste ćwiczenia redakcyjne, stylistyczne, ortograficzne i interpunkcyjne; na poprawność języka uczniów w mowie i piśmie powinni zwracać uwagę nauczyciele wszystkich przedmiotów. Nie tylko poloniści odpowiedzialni są za doskonalenie sprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej uczniów.

Część matematyczno-przyrodnicza – interpretacja osiągnięć uczniów

1. Wyniki uzyskane za arkusze GM-A1 (A4, A5, A6) oraz główne umiejętności (obszary standardów)

Analiza danych zamieszczonych w tabeli 13. pozwoli scharakteryzować poziom opanowania przez uczniów głównych, opisanych w standardach wymagań egzaminacyjnych, umiejętności:

- stosowania terminów, pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych niezbędnych w praktyce życiowej i dalszym kształceniu (**I obszar**),
- wyszukiwania i stosowania informacji (**II obszar**),
- wskazywania i opisywania faktów, związków i zależności w szczególności przyczynowo-skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych (**III obszar**),
- stosowanie zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów (**IV obszar**).

Tabela 13. Średnie wyniki punktowe oraz współczynniki łatwości uzyskane za główne umiejętności (obszary standardów) w części matematyczno-przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego 2005

Arkusze GM-A1(A4, A5)-052	Średnie wyniki ucznia dla:					Współczynniki łatwości dla:				
	całego arkusza.	w tym za obszar:				całego arkusza	w tym za obszar:			
		I (15p.)	II (12p.)	III (15p.)	IV (8p.)		I	II	III	IV
Okręg (OKE w Poznaniu)	23,5	7,6	7,6	5,5	2,7	0,47	0,51	0,63	0,37	0,34
woj. lubuskie	22,9	7,4	7,4	5,4	2,7	0,46	0,49	0,62	0,36	0,33
woj. wielkopolskie	23,8	7,8	7,6	5,6	2,8	0,48	0,52	0,64	0,37	0,35
woj. zachodniopomorskie	23,1	7,5	7,5	5,5	2,6	0,46	0,50	0,63	0,36	0,33
wieś	22,5	7,3	7,4	5,3	2,6	0,45	0,49	0,61	0,35	0,33
miasto poniżej 20 tys.	22,7	7,4	7,4	5,3	2,6	0,45	0,49	0,62	0,36	0,32
miasto 20 – 100 000.	23,6	7,7	7,5	5,6	2,8	0,47	0,51	0,63	0,37	0,34
miasto powyżej 100 tys.	25,9	8,4	8,1	6,2	3,2	0,52	0,56	0,68	0,41	0,40

Istnieje zauważalna zależność między uzyskanym średnim wynikiem (zarówno za cały arkusz jak i za cztery główne obszary umiejętności), a wielkością miejscowości, w której znajduje się gimnazjum; **im większa miejscowość, tym wyższy średni wynik**. Znacznie mniejsze są różnice pomiędzy wynikami uzyskanym w poszczególnych województwach (w województwie wielkopolskim wyniki są wyższe niż w pozostałych województwach).

We wszystkich województwach **najwyższe są wyniki uzyskane za umiejętność wyszukiwania i stosowania informacji (obszar II)**, o ponad **10% niższe są wyniki za umiejętność stosowania terminów pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych niezbędnych w praktyce życiowej i dalszym kształceniu (obszar I)**. Umiejętności z tych obszarów okazały się dla uczniów **umiarkowanie trudne**.

Natomiast **umiejętności: wskazywania i opisywania faktów, związków i zależności w szczególności przyczynowo-skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych**

(III obszar) oraz stosowania zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów (IV obszar) okazały się dla piszących trudne.

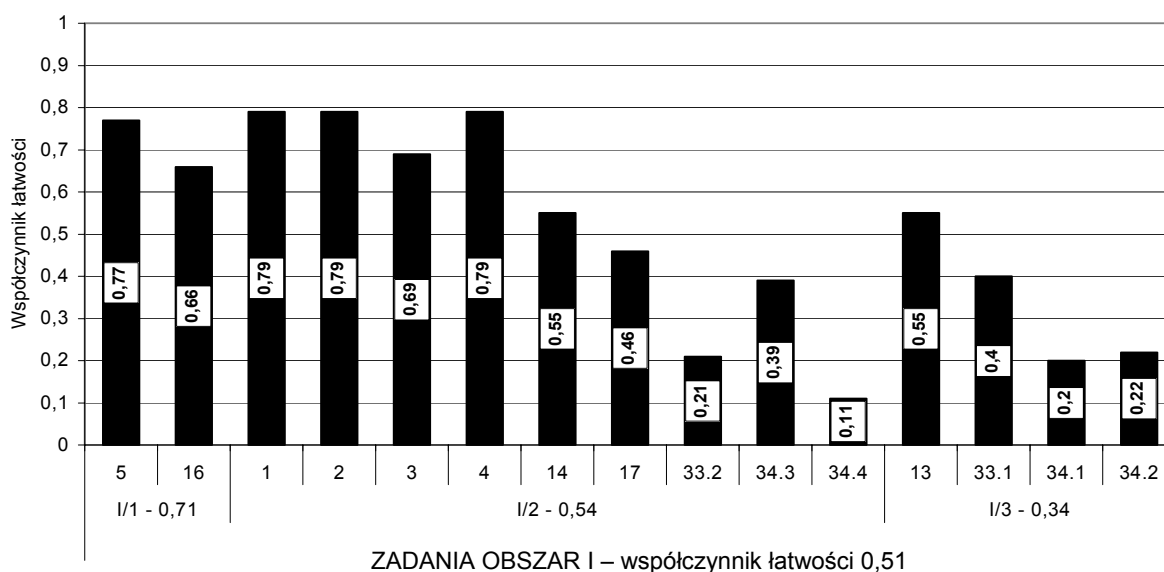
Żadna z głównych umiejętności nie została opanowana na poziomie zadowalającym, bowiem współczynnik łatwości obliczony dla obszarów standardów nie przekracza 0,70.

2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności⁸

Ocenę poziomu opanowania przez zdających umiejętności, określonych w standardach wymagań i sprawdzanych za pomocą poszczególnych zadań, umożliwia analiza współczynników łatwości, uzyskanych za te umiejętności. Zgodnie z przyjętymi w pomiarze normami⁹ za opanowaną na poziomie zadowalającym uważa się umiejętność, dla której współczynnik łatwości nie jest niższy niż 0,70.

Wyniki uzyskane przez uczniów za umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych z zakresu **stosowania terminów pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych niezbędnych w praktyce życiowej i dalszym kształceniu (obszar I)**, sprawdzane poprzez poszczególne zadania w arkuszu, przedstawia wykres 5.

Wykres 5. Współczynniki łatwości zadań sprawdzających opanowanie umiejętności z I obszaru standardów – arkusze GM – A1 (A4, A5, A6) – dane dla Okręgu

W ramach I obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych sprawdzano poziom opanowania następujących umiejętności:

- standard I/1 - **stosowanie terminów i pojęć matematyczno – przyrodniczych,**
- standard I/2 - **wykonywanie obliczeń w różnych sytuacjach praktycznych,**
- standard I/3 - **posługiwanie się własnościami figur.**

Wyniki uzyskane za rozwiązanie zadań, poprzez które sprawdzano umiejętności szczegółowe w zakresie ww. standardów wymagań egzaminacyjnych, wykazują duże zróżnicowanie.

⁸ dane dla poszczególnych województw oraz różnych typów miejscowości znajdują się w Internecie – www.oke.poznan.pl

⁹ zob. Raport 2004., s. 15.

I tak w zakresie:

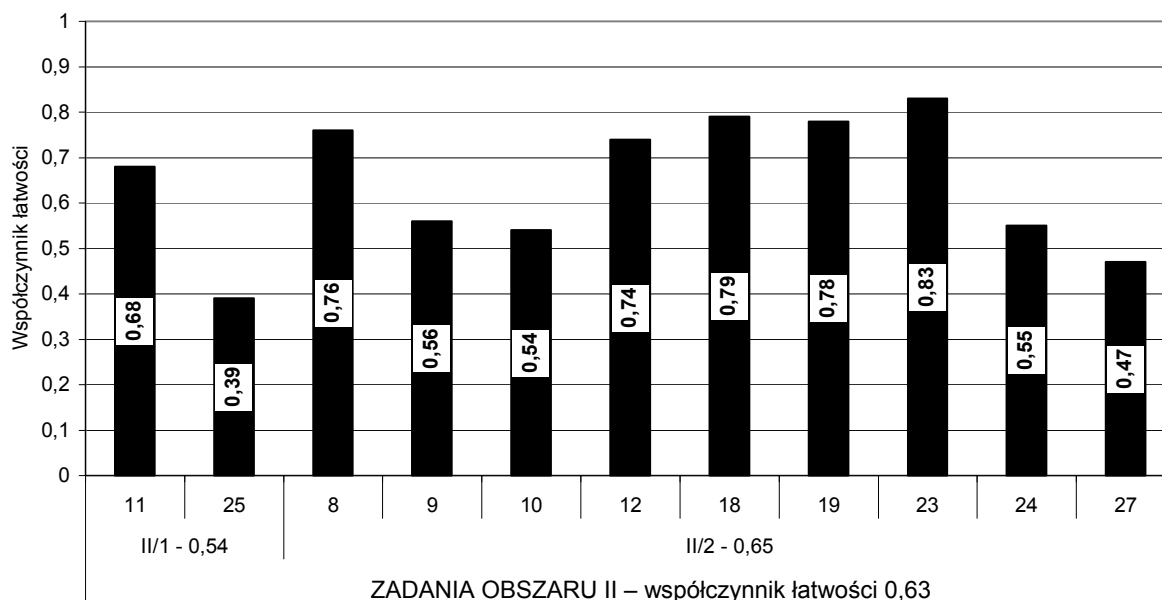
- **standardu I/1** (jako całość opanowanego w **zadowalającym stopniu**) - łatwe okazało się wybranie odpowiedniego schematu do przeczytanego tekstu (zad. 5.), a umiarkowanie trudne rozpoznanie cech południków (zad. 16);

- **standardu I/2** (jako całość sprawił zdającym **umiarkowaną trudność**) - 79% zdających dobrze porównało dane wielkości liczbowe, zamieniło procent na ułamek i obliczyło różnice powierzchni kontynentów (zad. 1., 2. i 4.); 69% prawidłowo obliczyło procent danej liczby (zad.3.), zaś 55% poprawnie wyznaczyło, ile procent jednej liczby stanowi druga (zad. 14.). Trudne okazało się przekształcenie zapisu wykładniczego na dziesiętny (zad. 17.), zamiana pola powierzchni, wyrażonego w metrach kwadratowych, na hektary (zad. 33.2.) oraz obliczenie 5% powierzchni papieru przeznaczzonego na zakładki w modelu piramidy (zad. 34.3). Bardzo trudne było wykonanie poprawnych obliczeń z prawidłowymi jednostkami (zad. 34.4.).

- **standardu I/3** (jako całość okazał się **trudny**) - umiarkowanie trudne było zadanie, które wymagało rozpoznania walca o największej objętości (zad. 13.). 40% piszących potrafiło obliczyć pole kwadratowego obszaru, na którym znajduje się wieża Eiffla (zad. 33.1.). Najwięcej trudności sprawiło uczniom zastosowanie twierdzenia Pitagorasa do obliczenia wysokości ściany bocznej ostrosłupa (zad. 34.1.) oraz obliczenie pola powierzchni całkowitej ostrosłupa (zad. 34.2.) – zadania te rozwiązało tylko 20% uczniów.

Wyniki uzyskane przez uczniów za umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych z zakresu **wyszukiwania i stosowania informacji (obszar II)**, sprawdzane poprzez poszczególne zadania w arkuszu, przedstawia wykres 6.

Wykres 6. Współczynniki łatwości zadań sprawdzających opanowanie umiejętności z II obszaru standardów – arkusze GM – A1(A4, A5, A6) – dane dla Okręgu

W ramach II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych sprawdzano poziom opanowania następujących umiejętności:

- standard II/1 – **odczytywanie informacji przedstawionej w różnej formie,**
- standard II/2 – **operowanie informacją.**

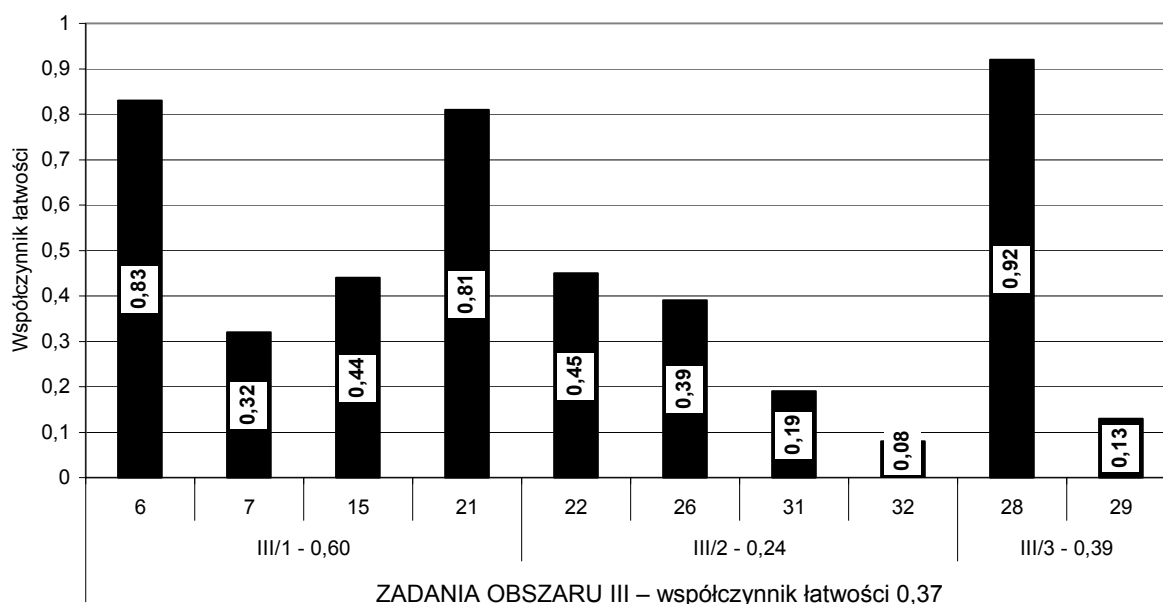
W zakresie:

- **standardu II/1** – 68% uczniów potrafiło określić, na podstawie mapy, kierunek marszu (zad.11.), natomiast 39% zdających prawidłowo odczytało z układu okresowego właściwości pierwiastka (zad.25.).

- **standardu II/2** – Spośród umiejętności szczegółowych z zakresu operowania informacją łatwe okazało się interpretowanie piramidy wiekowej i płciowej (zad. 8.), przyporządkowanie składu gatunkowego drzew do określonego rodzaju lasu (zad. 12.), porównanie kwasowości substancji na podstawie skali pH (zad. 18.), określenie odczynu substancji wg skali pH (zad. 19.) oraz określenie właściwości pierwiastków na podstawie szeregu aktywności chemicznej metali (zad. 23.). Umiarkowanie trudne były następujące umiejętności: określenie kierunku marszu na mapie na podstawie azymutu i odległości w terenie na podstawie skali (zad. 9. i 10.), wskazanie możliwości otrzymania wodoru w reakcji metalu z kwasem na podstawie szeregu aktywności chemicznej (zad. 24.). Trudne było przyporządkowanie odpowiednim numerom podanych nazw państw będących sąsiadami Polski (zad. 27.).

Wyniki uzyskane przez uczniów za umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych z zakresu **wskazywania i opisywania faktów, związków i zależności w szczególności przyczynowo-skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych (obszar III)**, sprawdzane poprzez poszczególne zadania w arkuszu, przedstawia wykres 7.

Wykres 7. Współczynniki łatwości zadań sprawdzających opanowanie umiejętności z III obszaru standardów – arkusze GM – (A1, A4, A5, A6) – dane dla Okręgu

W ramach III obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych sprawdzano poziom opanowania następujących umiejętności:

- standard III/1 - **wskazywanie prawidłowości w procesach, w funkcjonowaniu układów,**
- standard III/2 - **posługiwanie się językiem symboli i wyrażeń algebraicznych,**
- standard III/3 - **posługiwanie się zależnościami funkcyjnymi.**

Warto zwrócić uwagę na rozpiętość wyników w ramach poszczególnych standardów, które świadczą o bardzo nierównym poziomie opanowania badanych umiejętności. W zakresie:

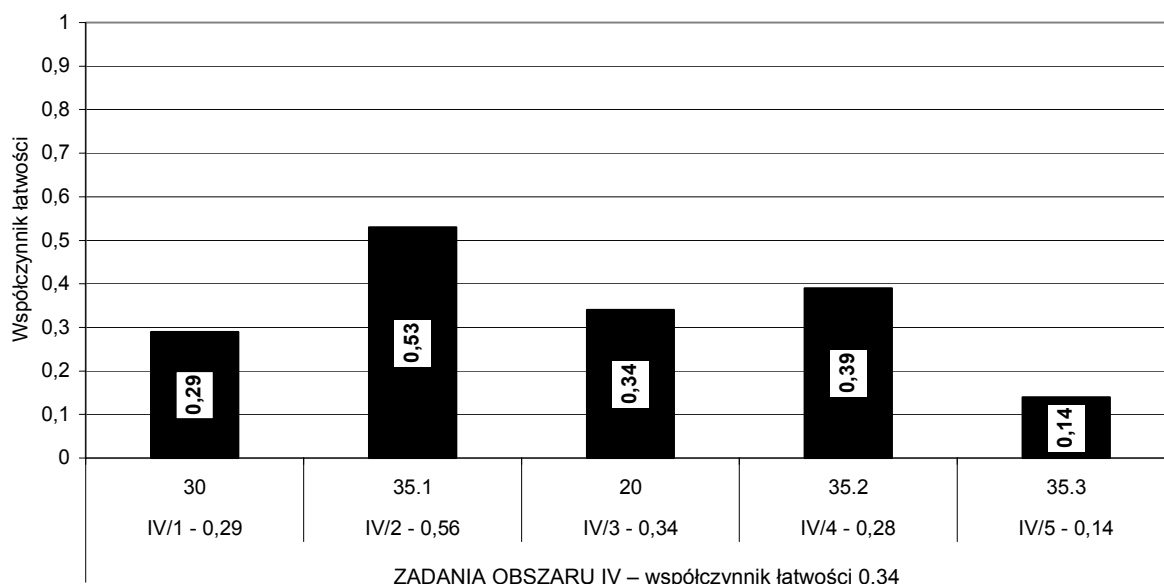
- standardu III/1 – 83% gimnazjalistów właściwie określiło rodzaj zależności między populacją mszycy a populacją brzozy (zad. 6.), 81% dobrze zastosowało prawo Kirchhoffa, aby określić jasność świecenia żarówki (zad. 21.). Oba zadania były łatwe. Trudnymi umiejętnościami okazało się rozpoznanie organizmów, między którymi zachodzą oddziaływania nieantagonistyczne (zad. 7.) oraz przyporządkowanie szerokości geograficznej do opisanych zjawisk (zad. 21.).

- standardu **III/2** – Umiejętnościami trudnymi były: zastosowanie prawa Ohma do obliczenia oporu obwodu (zad. 22.) i obliczenie masy atomowej pierwiastka oraz ustalenie jego nazwy na podstawie układu okresowego (zad. 26.). Obliczenie prędkości, z jaką porusza się teleskop będący na orbicie okołoziemskiej (zad. 31.) oraz obliczenie czasu swobodnego spadku ciała (zad. 32.) były umiejętnościami bardzo trudnymi.

- standardu **III/3** – Bardzo łatwe było dla zdających obliczenie wartości funkcji opisanej tabelką (zad. 28.). Natomiast bardzo trudne - tylko 13 % poprawnie rozwiązało zadanie 29.- okazało się zapisanie zależności funkcyjnej i wskazanie w niej współczynnika proporcjonalności.

Wyniki uzyskane przez uczniów za umiejętności opisane w standardach wymagań z zakresu **stosowania zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów (obszar IV)**, sprawdzane poprzez poszczególne zadania w arkuszu, przedstawia wykres 8.

Wykres 8. Współczynniki łatwości zadań sprawdzających umiejętności z IV obszaru standardów – arkusze GM – A1, A4, A5, A6 – dane dla Okręgu

W zakresie IV obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych sprawdzano poziom opanowania następujących umiejętności:

- **Standard IV/1 - stosowanie technik twórczego rozwiązywania problemów.** Zaledwie 29% uczniów - na podstawie siatki kartograficznej - właściwie określiło datę (dzień i godzinę) w danym punkcie na Ziemi (zad. 30.),
- **Standard IV/2 - analizowanie sytuacji problemowej.** Ponad połowa zdających właściwie określiła wartości dane i szukane w zadaniu dotyczącym amortyzacji kosztów montażu instalacji gazowej w samochodzie (35.1.),
- **Standard IV/3 - tworzenie modeli sytuacji problemowej.** 34% potrafiło wskazać układ równań spełnionych przez poszukiwane wartości indeksów stechiometrycznych (zad. 20.),
- **Standard IV/4 - tworzenie i realizacja planu rozwiązania.** 39% zdających potrafiło stworzyć plan rozwiązania i przeprowadzić ciąg obliczeń, aby go zrealizować (zad. 35.2.),
- **Standard IV/5 - opracowanie wyników.** Zaledwie 14% opracowało otrzymane wyniki i je przedstawiło w czytelnej formie (zad. 35.5).

3. Wnioski dotyczące wyników uzyskanych przez uczniów bez dysfunkcji i z dysleksją oraz uczniów słabo widzących i niewidzących, rozwiązujących zadania z arkuszy: GM-(A1, A4, A5, A6) - 052

Przedstawione powyżej dane pozwalają określić poziom opanowania umiejętności opisanych w standardach wymagań egzaminacyjnych. W części matematyczno – przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego uczniowie:

- **Żadnej z czterech głównych umiejętności nie opanowali zadowolająco**, chociaż za umiejętności opisane w **obszarze II** (wyszukiwanie i stosowanie informacji) oraz w **obszarze IV** (stosowanie zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów) uzyskali wyniki wyższe od ubiegłorocznych.
- **Dobrze posługują się terminami i pojęciami z zakresu przedmiotów matematyczno – przyrodniczych** i jest to jedyna umiejętność szczegółowa opanowana w **zadowolającym stopniu**. Oznacza to, że zdecydowana większość czyta ze zrozumieniem teksty matematyczno-przyrodnicze i potrafi posługiwać się językiem przedmiotu w swoich wypowiedziach. Wystarczy więc **doskonalić czytanie ze zrozumieniem tekstów**, w których występują terminy matematyczno – przyrodnicze.
- **Dość dobrze operują informacją**. Uzyskany wynik wyraźnie uzależniony jest od formy, w jakiej informacje są podawane oraz od treści przedmiotowych. Dlatego **nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni intensywniej kształcić umiejętności analizowania, interpretowania i przetwarzania informacji podanych w różnej formie**.
- W **60%** opanowali umiejętności **opisywania przebiegu procesu oraz wykorzystania praw i zasad do objaśnienia zjawiska**. Uczący powinni zwrócić uwagę na duże zróżnicowanie rozwiązywalności zadań, poprzez które sprawdzano ww. umiejętności (od 83% do 32% rozwiązywalności) i **zwiększyć liczbę ćwiczeń utrwalających zapamiętanie praw i zasad przyrodniczych**.
- Wykazali się **niskim poziomem** opanowania umiejętności **wykonywania obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych oraz analizowania sytuacji problemowej**. Należy zatem **częściej kształcić umiejętność obliczeń w różnych kontekstach dotyczących życia codziennego oraz ćwiczyć analizę sytuacji problemowej opisanej w konkretnym zadaniu**.
- Mają **duże kłopoty z posługiwaniem się własnościami figur**, w tym obliczaniem pola powierzchni ostrosłupa i stosowaniem twierdzenia Pitagorasa. **Konieczne jest zatem rozwiązywanie bardzo wielu zadań o treści geometrycznej, w których znane wzory należy dostosować do sytuacji praktycznej**.
- Wciąż **nieudolnie posługują się językiem symboli i wyrażeń algebraicznych oraz analizują zależności funkcyjne**. Należałoby więc **konsekwentniej egzekwować zapisywanie związków za pomocą symboli, wyrażeń algebraicznych i zależności funkcyjnych**.
- Nadal **nie radzą sobie z planowaniem kolejnych kroków przy rozwiązywaniu zadania**, jeżeli nie można skorzystać z gotowych algorytmów. **Niezbędne jest rozwiązywanie bardzo wielu zadań nieschematycznych (problemowych)**, w których uczeń samodzielnie planuje i rozwiązuje problem.
- **Największy kłopot** mieli z ukończeniem i właściwą interpretacją wykonywanych obliczeń. Powinno się **wymagać od uczniów uzasadniania otrzymanych wyników i sprawdzać ich zgodność z warunkami zadania**.

Rozdział II

Wyniki uzyskane za egzamin gimnazjalny przez uczniów słabo słyszących i niesłyszących, rozwiązujących zadania z arkuszy GH-A7-052 oraz GM-A7-052

1. Średnie wyniki punktowe – charakterystyka ogólna

Średnie wyniki punktowe, uzyskane przez uczniów słabo słyszących i niesłyszących w Okręgu i województwach za cały egzamin oraz części: humanistyczną i matematyczno-przyrodniczą, znajduje się w tabeli 14. Uwzględniamy również średnie wyniki uzyskane za cały egzamin, ponieważ są one względną miarą efektów kształcenia ogólnego tej grupy gimnazjalistów (informują o tym, ile średnio punktów otrzymuje absolwent, np. z województwa wielkopolskiego, na koniec nauki w gimnazjum). Dane przedstawione w tabeli informują również o terytorialnym zróżnicowaniu wyników egzaminu.

Tabela 14. Średnie wyniki punktowe - egzamin gimnazjalny 2005 - GH-A7-052 i GM -A7-052

Średnie wyniki punktowe dla:											
Okręgu			woj. lubuskiego			woj. wielkopolskiego			woj. zachodniopomorskiego		
GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość
35,1	25,7	60,8	36,1	30,2	66,3	31,7	22,7	54,4	37,5	24,2	61,7

Różnice między średnimi wynikami uzyskanymi w poszczególnych województwach są dosyć wyraźne. Uczniowie w woj. lubuskim uzyskali za cały egzamin gimnazjalny średnio o ok. 4,5 pkt więcej niż uczniowie w woj. zachodniopomorskim i o ok. 12 pkt więcej niż uczniowie w woj. wielkopolskim. Przewaga uczniów z woj. lubuskiego jest najbardziej wyraźna w części matematyczno-przyrodniczej, natomiast w części humanistycznej najwyższy średni wynik uzyskano w woj. zachodniopomorskim.

We wszystkich województwach Okręgu uczniowie uzyskali średnio o ok. 10 pkt więcej za humanistyczną niż za matematyczno-przyrodniczą część egzaminu. Dysproporcja ta jest szczególnie wyraźna w woj. zachodniopomorskim (różnica ponad 13 punktów), najmniejsza natomiast w woj. lubuskim (ok. 6 punktów).

2. Wyniki w skali staninowej

Skala staninowa¹ pozwala na dokonanie oceny wyniku uzyskanego przez danego ucznia lub średniego wyniku danej szkoły (gminy, powiatu) na tle innych szkół (gmin, powiatów) w całej populacji zdającej egzamin w danym roku.

Porównanie pozycji szkoły lub gminy w skali staninowej w roku bieżącym i latach ubiegłych pozwala natomiast wnioskować o spadku lub przyroście efektów kształcenia w tej szkole lub gminie (nie należy takich wniosków wyciągać na podstawie bezpośredniego porównywania średnich wyników punktowych z kolejnych lat).

¹ zob: Raport z egzaminu gimnazjalnego 2004, s. 12.

W tabeli 15. przedstawiamy przedziały staninowe wyników uzyskanych przez uczniów za cały egzamin oraz części: humanistyczną i matematyczno – przyrodniczą. Warto pamiętać o tym, że wynik za cały egzamin jest sumą wyników za obie jego części; skala jest wówczas szersza (0-100 pkt). Po usytuowaniu wyniku w odpowiednim przedziale skali należy odczytać przypisaną temu wynikowi charakterystykę dydaktyczną.

Tabela 15. Przedziały staninowe wyników uzyskanych przez uczniów słabo słyszących i niesłyszących w Okręgu i województwach – egzamin gimnazjalny 2005

Nazwa stanina	Wyniki punktowe uzyskane przez uczniów w:											
	Okręgu			województwie lubuskim			województwie wielkopolskim			województwie zachodniopomorskim		
	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM
najniższy	0-19	0-9	0-10	0-12	0-8	0-4	0-19	0-9	0-9	0-26	0-15	0-10
bardzo niski	20-30	10-17	11-12	13-39	9-21	5-14	20-24	10-11	10-11	27-40	16-24	11-14
niski	31-42	18-25	13-16	40-55	22-31	15-21	25-38	12-23	12-14	41-50	25-27	15-18
niżej średni	43-56	26-31	17-21	56-68	32-36	22-25	39-48	24-28	15-19	51-60	28-39	19-21
średni	57-67	32-40	22-25	69-72	37-40	26-34	49-63	29-38	20-24	61-69	40-42	22-25
wyżej średni	68-72	41-43	26-30	73-77	41-43	35-41	64-68	39-42	25-29	70-73	43-45	26-28
wysoki	73-78	44-46	31-38	78-87	44-45	42-43	69-77	43-45	30-34	74-77	46-47	29-31
b. wysoki	79-88	47	39-42	88	46	44	78-86	46-47	35-40	78-90	48-49	32-41
najwyższy	89-100	48-50	43-50	89-100	47-50	45-50	87-100	48-50	41-50	91-100	50	42-50

Posługując się nazwą stanina (opisem dydaktycznym), można scharakteryzować wynik osiągnięty przez każdego z trzecioklasistów. Przypominamy, że staniny w tabeli 15. charakteryzują wyłącznie wynik danego ucznia na tle wyników całej populacji uzyskanych w 2005 r.

Przykład: *Uczeń X z woj. wielkopolskiego uzyskał w humanistycznej części egzaminu wynik 29 pkt, natomiast w części mat.-przyr. wynik 27 pkt. Suma punktów uzyskanych za cały egzamin wynosi więc 56. Po usytuowaniu wyników w tabeli staninowej dla Okręgu i województwa (wartości wytluszczone) odczytujemy nazwy staninów (charakterystykę dydaktyczną wyników). Na tle osiągnięć uczniów w Okręgu ogólny wynik ucznia X oraz jego wynik uzyskany w części humanistycznej są niżej średnie, a wynik w części mat.-przyr. – wyżej średni. W odniesieniu do wyników w woj. wielkopolskim osiągnięcia ogólne oraz humanistyczne ucznia X są średnie, matematyczne natomiast – wyżej średnie (mimo że wynik punktowy z części mat.-przyr. jest niższy niż z części humanistycznej).*

Część humanistyczna – interpretacja osiągnięć uczniów słabo słyszących i niesłyszących

1. Wyniki uzyskane za arkusz GH-A7-052 oraz główne umiejętności

Dane zamieszczone w tabeli 16. informują o poziomie osiągnięć uczniów słabo słyszących i niesłyszących w zakresie głównych, opisanych w standardach, wymagań egzaminacyjnych w zakresie umiejętności: **czytania i odbioru tekstów kultury (I obszar) oraz tworzenia własnego tekstu (II obszar).**

Tabela 16. Średnie wyniki punktowe oraz współczynniki łatwości uzyskane za główne umiejętności (obszary standardów) w części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego 2005

Arkusz GH-A7-052	Średnie wyniki ucznia dla:			Współczynniki łatwości dla:		
	całego arkusza	w tym za:		całego arkusza	w tym za:	
		obszar I	obszar II		obszar I	obszar II
Okręg (OKE w Poznaniu)	34,2	18,0	16,2	0,68	0,75	0,62
woj. lubuskie	36,1	19,2	16,9	0,72	0,80	0,65
woj. wielkopolskie	31,7	16,9	14,8	0,63	0,70	0,57
woj. zachodniopomorskie	37,5	19,4	18,2	0,75	0,81	0,70

Umiejętności czytania i odbioru tekstów kultury (z I obszaru standardów) zostały opanowane na poziomie zadowalającym – dla uczniów we wszystkich województwach okazały się łatwe. Umiejętności tworzenia własnych tekstów (z II obszaru standardów) zadowalająco opanowali uczniowie w woj. lubuskim; w pozostałych województwach były one umiarkowanie trudne (na najniższym poziomie opanowali je gimnazjaliści w woj. wielkopolskim).

W całym Okręgu średnie wyniki uzyskane za czytanie i odbiór tekstów kultury są wyższe, niż wyniki uzyskane za tworzenie własnego tekstu; różnica ta w województwach lubuskim i wielkopolskim wynosi ok. 2 punkty, natomiast w woj. zachodniopomorskim jest mniejsza (1,2 pkt).

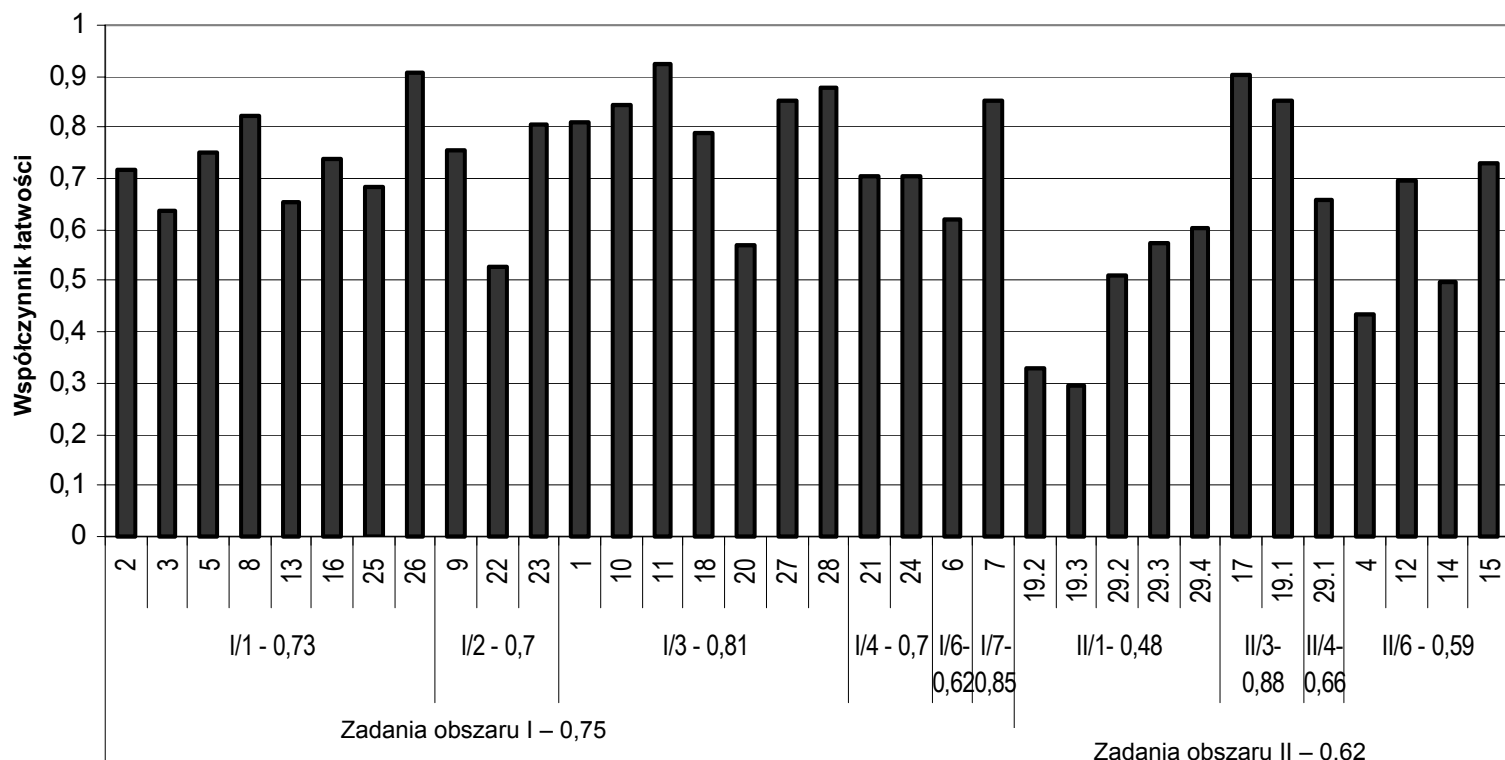
2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności

Ocenę poziomu opanowania przez zdających umiejętności, określonych w standardach wymagań i sprawdzanych za pomocą poszczególnych zadań, umożliwia analiza współczynników łatwości uzyskanych za te umiejętności. Przypomnijmy, że współczynnik łatwości jest ułamkiem dziesiętnym (stosunek liczby punktów uzyskanych za daną umiejętność do maksymalnej liczby punktów możliwych do uzyskania), informuje więc o tym, w jakiej części dana umiejętność została opanowana. Zgodnie z przyjętymi w pomiarze normami² za opanowaną na poziomie zadowalającym uważa się umiejętność, dla której współczynnik łatwości jest nie niższy niż 0,70.

Osiągnięcia uczniów słabo słyszących i niesłyszących w Okręgu w zakresie umiejętności czytania i odbioru tekstów (I obszar) oraz tworzenia własnego tekstu (II obszar) ilustruje wykres 9.

² zob. Raport 2004., s. 15.

Wykres 9. Współczynniki łatwości zadań sprawdzających umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych – arkusz GH-A7-052, dane dla Okręgu

Spośród umiejętności z zakresu **czytania i odbioru tekstów kultury (I obszar)**, sprawdzanych w roku 2005, zdający najlepiej **opanowali dostrzeganie wartości wpisanych w teksty kultury (standard I/7)**; zadanie 7., które posłużyło sprawdzeniu tej umiejętności, rozwiązało ok. 85% uczniów.

Wśród zadań sprawdzających opanowanie umiejętności **wyszukiwania informacji (standard I/3)**, ogólnie opanowaną w 81%, umiarkowaną trudność sprawiło uczniom jedynie zadanie 20., wymagające wyszukania nazwiska tłumacza i odróżnienia go od nazwiska autora i kompozytora.

W zakresie **czytania tekstów kultury na poziomie dosłownym i przenośnym (standard I/1)** najmniejszą trudność sprawiło uczniom dobranie synonimu do wyrazu użytego w tekście (zadanie 26.), największą natomiast – rozpoznanie tematu tekstu źródłowego (zadanie 3.).

Spośród umiejętności **interpretowania tekstów z uwzględnieniem intencji nadawcy (standard I/2)** najtrudniejsze okazało się dla zdających wskazywanie odbiorcy tekstu (zadanie 22. rozwiązane przez 52% uczniów).

Umiejętność **dostrzegania w odczytywanych tekstach środków wyrazu (standard I/4)** została opanowana na poziomie zadowalającym; zarówno określanie liczby wersów w strofie wiersza (zadanie 21.), jak i dostrzeganie rymów (zadanie 24.) okazały się łatwe dla zdających.

Umiarkowanie trudną dla uczniów umiejętnością było natomiast **dostrzeganie kontekstów niezbędnych do interpretacji tekstów kultury (standard I/6)**; zadanie 6., wymagające wykorzystania wiedzy o społeczeństwie, rozwiązało 62% zdających.

W zakresie **umiejętności tworzenia własnych tekstów (II obszar standardów)** uczniowie zdecydowanie najlepiej poradzili sobie z tworzeniem tekstów o charakterze

informacyjnym (standard II/3); 90% gimnazjalistów właściwie uzupełniło notatkę informacjami z tekstu (zadanie 17.), a 86% uwzględniło wskazane informacje w krótkiej notatce (zad. 19.1).

Umiarkowanie trudne było dla uczniów tworzenie tekstu na wskazany temat, spójnego pod względem logicznym i składniowym (standard II/4). Pisząc sprawozdanie z wycieczki (zadanie 29.), 66% uczniów zachowało zgodność z tematem, spójność i logikę tekstu oraz potrafiło wyrazić własną opinię.

Podobnie jak w latach ubiegłych **najtrudniejsze okazało się pisanie poprawne pod względem językowym i stylistycznym (standard I/1)**. Warto odnotować, że większe problemy sprawia uczniom poprawne napisanie krótkiej notatki (zadanie 19.) niż sprawozdania (zadanie 29.) W obu tych formach średnio ok. 42% uczniów właściwie stosuje słownictwo oraz poprawnie odmienia wyrazy i łączy je w zdania, natomiast nieco więcej, bo niemal 50% gimnazjalistów poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji.

3. Wnioski dotyczące wyników uzyskanych przez uczniów słabo słyszących i niesłyszących, rozwiązujących zadania z arkusza GH-A7-052

Gimnazjaliści słabo słyszący i niesłyszący w Okręgu średnio w 68% opanowali umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych z przedmiotów humanistycznych. Czytanie i analizowanie tekstów kultury jest dla nich łatwiejsze niż tworzenie własnych tekstów, które okazało się umiarkowanie trudne, zatem powinno być szczególnie intensywnie ćwiczone.

Uczniowie dosyć dobrze opanowali czytanie tekstów popularnonaukowych; sprawnie wyszukują informacje oraz rozumieją dosłowne sensy tego typu tekstów. Nie mają również większych problemów z dostrzeganiem podstawowych cech utworu poetyckiego (np. rymów czy liczby wersów w strofie). Trudność umiarkowaną sprawiają im natomiast bardziej złożone lub wymagające wiedzy czynności analityczne, jak np. odróżnienie tłumacza tekstu poetyckiego od jego autora i kompozytora melodii, rozpoznanie tematu tekstu źródłowego, wskazanie odbiorcy czy wykorzystanie wiedzy o społeczeństwie do interpretacji tekstu.

Ćwicząc czytanie tekstów, nie należałoby zatem ograniczać się do rozumienia sensów dosłownych i wyszukiwania informacji, lecz pogłębiać analizę tekstów. Kształcąc przede wszystkim umiejętności uczniów, trzeba również zadbać o utrwalenie podstawowych wiadomości.

Wyniki egzaminu pozwalają stwierdzić, że większość uczniów potrafi wybrać właściwą odpowiedź spośród podanych, mają oni natomiast trudności z samodzielnym formułowaniem odpowiedzi; przygotowując uczniów do egzaminu warto zatem koncentrować się na samodzielnym formułowaniu wypowiedzi (od jednozdaniowych odpowiedzi na konkretne pytania – do rozwiniętych form wymienionych w standardach wymagań).

Gimnazjaliści niesłyszący i słabo słyszący dobrze sobie radzą z uzupełnianiem oraz tworzeniem notatek o charakterze informacyjnym, umiarkowanie trudne jest dla nich natomiast napisanie spójnego, logicznego i zgodnego z poleceniem sprawozdania. Wskazuje to na konieczność częstego pisania przez nich wypowiedzi bardziej rozwiniętych (trzeba zwrócić uwagę na zgodność tekstu z tematem i spójność).

Najwięcej pracy wymaga jednak kształcenie sprawności uczniów w zakresie poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej, a przede wszystkim językowej. Powinni oni ćwiczyć stosowanie właściwego słownictwa, poprawną odmianę wyrazów oraz łączenie ich w zdania pojedyncze i złożone.

Część matematyczno-przyrodnicza – interpretacja osiągnięć uczniów słabo słyszących i niesłyszących

1. Wyniki uzyskane za arkusz GM-A7 oraz główne umiejętności (obszary standardów)

W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki uzyskane przez uczniów słabo słyszących i niesłyszących w matematyczno-przyrodniczej części egzaminu, zarówno za cały arkusz, jak i cztery główne umiejętności.

Tabela 17. Średnie wyniki punktowe oraz współczynniki łatwości uzyskane za główne umiejętności (obszary standardów) w części matematyczno-przyrodniczej egzaminu

Arkusz GM-A7-052	Średnie wyniki ucznia dla:					Współczynniki łatwości dla:				
	całego arkusza	w tym za obszar:				całego arkusza	w tym za			
		I max. 26p.	II max. 7p.	III max. 9p.	IV max. 8p.		I	II	III	IV
Okręg (OKE w Poznaniu)	24,4	12,8	5,7	4,2	1,8	0,49	0,49	0,81	0,46	0,23
woj. lubuskie	30,2	15,8	5,8	5,6	2,9	0,60	0,61	0,83	0,63	0,37
woj. wielkopolskie	22,7	11,8	5,4	3,9	1,5	0,45	0,45	0,78	0,44	0,19
woj. zachodniopomorskie	24,2	12,9	5,9	3,7	1,7	0,48	0,50	0,85	0,41	0,21

Średnie wyniki punktowe (w Okręgu 24,4 pkt), uzyskane za rozwiązanie zadań z arkusza GM-A7 są niezadowalające³; jest to wniosek zarówno z analizy wyników punktowych, jak i wartości współczynnika łatwości - jest on niższy od 0,70 w Okręgu i w poszczególnych województwach. W województwie lubuskim uzyskano najwyższe wyniki zarówno za cały arkusz, jak i za cztery główne obszary umiejętności, nie jest to jednak wynik zadowalający.

Należy zauważyć, że we wszystkich województwach **najwyższe są średnie wyniki uzyskane za umiejętność wyszukiwania i stosowania informacji (obszar II)** i jest to wynik zadowalający, a badana umiejętność okazała się dla wszystkich zdających łatwa.

W prawie 50% uczniowie opanowali umiejętność stosowania terminów, pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych niezbędnych w praktyce życiowej i dalszym kształceniu (obszar I).

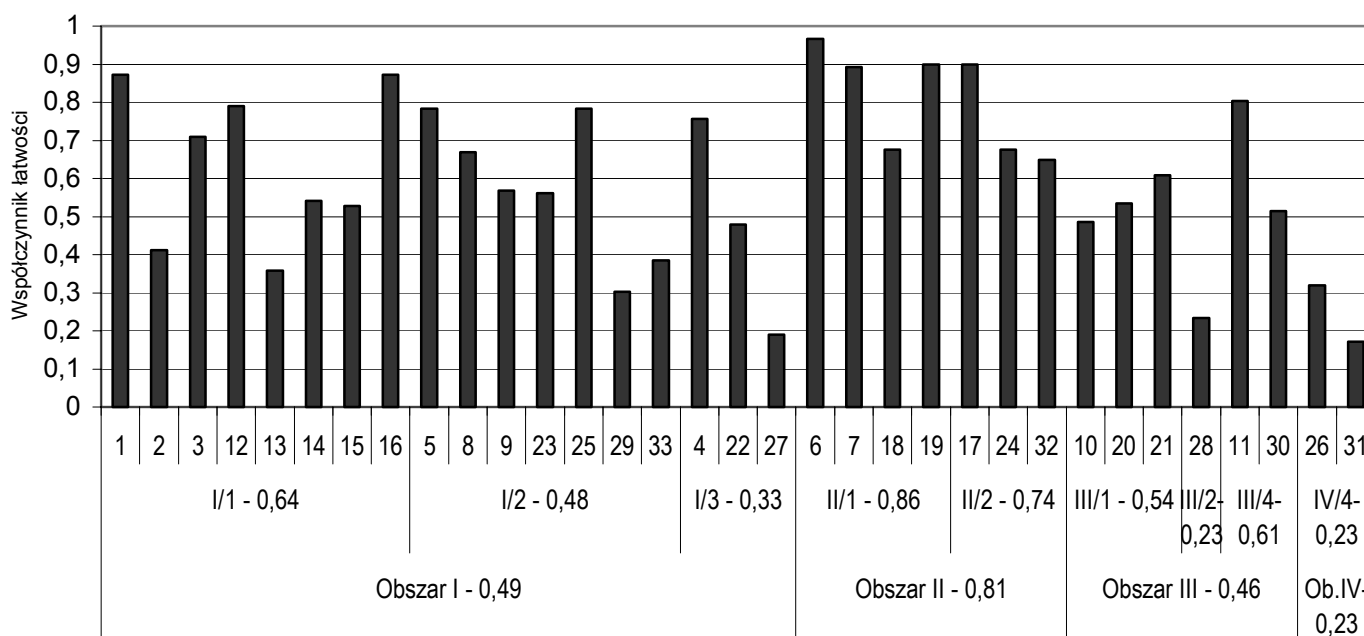
Natomiast **umiejętności: wskazywanie i opisywanie faktów, związków i zależności w szczególności przyczynowo-skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych (III obszar) oraz stosowanie zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów (IV obszar) okazały się dla piszących trudne.**

³ Dla przypomnienia wynik zadowalający to uzyskanie co najmniej 35 punktów co odpowiada wartości współczynnika łatwości 0,70.

2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności

Poziom i zróżnicowanie osiągnięć uczniów słabo słyszających i niesłyszających w Okręgu w zakresie opisanych w standardach wymagań egzaminacyjnych umiejętności szczegółowych przedstawiono na poniższym wykresie. Miarą poziomu opanowania przez uczniów danej umiejętności jest współczynnik łatwości.

Wykres 10. Współczynniki łatwości zadań sprawdzających umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych – arkusz GM-A7-052, dane dla Okręgu

W ramach wszystkich standardów istnieje znaczne zróżnicowanie wyników uzyskanych za zadania, poprzez które sprawdzano umiejętności szczegółowe, co daje podstawę do stwierdzenia nierównego poziomu opanowania badanych umiejętności.

Obszar I standardów wymagań egzaminacyjnych obejmuje umiejętności **stosowania terminów pojęć i procedur** z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych. **Niezadowalający** jest poziom osiągnięć uczniów we wszystkich trzech standardach tego obszaru.

Standard I/1 – stosowanie terminów i pojęć matematyczno – przyrodniczych.

Łatwe okazało się wskazanie: prawidłowej budowy układu pokarmowego człowieka (zad.1.), organizmu samożywnego (zad 3.), zwierzęcia charakterystycznego dla Afryki (zad. 16.) oraz zidentyfikowanie substancji na podstawie jej właściwości (zad. 12.). **Umiarkowanie trudne** było wskazanie grupy związków, do której należy chlorek sodu i określenie zastosowania tego chlorku (zad. 14. i 15.). 41% piszących prawidłowo rozpoznało narząd, w którym następuje wchłanianie pokarmu do krwi (zad. 2.), a 36% podało właściwą nazwę reakcji, mając dane jej równanie (zad. 13.) – oba zadania okazały się **trudne**.

Standard I/2 – wykonywanie obliczeń w różnych sytuacjach praktycznych. 78% zdających dobrze obliczyło jednostkową całość na podstawie danej części (zad. 2.) oraz koszt zakupów na podstawie cennika jednostkowego (zad. 25.) – **zadania łatwe**. **Umiarkowaną trudność** sprawiło uczniom obliczenie wielkości wprost proporcjonalnych (zad. 8. i 9.) oraz obliczenie, ile procent jednej wielkości stanowi druga (zad. 23.).

Trudne było stosowanie w praktyce własności działań (zad. 29.) oraz obliczenie dochodu ze sprzedaży (zad. 33.).

Standard I/3 – posługiwanie się własnościami figur.

Łatwe było zadanie, które wymagało rozpoznania kształtu kartonu (zad. 4.). **Trudne** okazało się obliczenie rzeczywistych wymiarów figury narysowanej w skali (zad. 22.) oraz obliczenie objętości naczynia w kształcie walca (zad. 27.).

Uczniowie w **zadowalającym stopniu** opanowali umiejętności związane z **wyszukiwaniem i stosowaniem informacji (II obszar standardów)**.

Standard II/1 - odczytywanie informacji przedstawionej w różnej formie.

Spośród czterech zadań zamkniętych, za pomocą których sprawdzano umiejętność odczytywania informacji, **bardzo łatwe** okazało się odczytanie z tabeli nazwy produktu zawierającego najmniej wapnia (zad. 6. - 97% rozwiązywalności) oraz odczytanie z mapy położenia oceanu względem półkul (zad. 19. – 90% rozwiązywalności). W **zadowalającym stopniu** zdający odczytywali nazwę pierwiastka z tabeli, który występuje w podanych produktach w najmniejszych ilościach (zad. 7.). Zadanie 18., które wymagało od uczniów odczytania z mapy położenia Europy względem Australii, okazało się **umiarkowanie trudne**.

Standard II/2 - operowanie informacją.

Porównanie współczynników łatwości za zadania, poprzez które sprawdzano umiejętności związane z analizowaniem, przetwarzaniem i porównywaniem informacji pozwala stwierdzić, że tylko analizowanie informacji (podanych na zdjęciach) opanowano na **zadowalającym poziomie** (zad. 17.). Natomiast **umiarkowaną trudność** sprawiło piszącym przetworzenie informacji przedstawionych za pomocą planu otwarcia sklepu (zad. 24.) oraz porównanie informacji przedstawionej za pomocą diagramu słupkowego (zad. 32.).

Umiejętności i wiadomości badane w ramach **III obszaru standardów (wskazywanie i opisywanie faktów, związków i zależności w szczególności przyczynowo skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych)** okazały się dla uczniów **trudne**.

Standard III/1 - wskazywanie prawidłowości w funkcjonowaniu systemów.

Trudne było wykorzystanie praw fizyki do rozróżnienia energii kinetycznej i potencjalnej (zad. 10.). Natomiast **umiarkowanie trudne** okazało się wskazanie następstw ruchu obiegowego Ziemi i określenie czasu jej jednego obiegu wokół Słońca (zad. 20. i 21.).

Standard III/2 – posługiwanie się językiem symboli i wyrażeń algebraicznych.

Zaledwie 23% zdających poprawnie zastosowało zasadę równowagi dźwigni do obliczenia wartości siły (zad. 28.).

Standard III/4 – stosowanie zintegrowanej wiedzy do objaśniania zjawisk przyrodniczych. Ponad 80% uczniów rozpoznało gaz powodujący mętnienie wody wapiennej (zad. 11.), a ponad połowa potrafiła podać dwa przykłady działań mających wpływ na oszczędność i ochronę wód (zad. 30.).

Wyniki uzyskane za **stosowanie zintegrowanej wiedzy do rozwiązywania problemów (IV obszar standardów wymagań)** są wyraźnie **najniższe**.

Standard IV/4 – tworzenie i realizowanie planu rozwiązania.

Umiejętnością trudną dla uczniów było obliczenie długości wystającego z naczynia kawałka drutu (zad. 26.). **Spośród zadań zamieszczonych w teście najwięcej trudności** sprawiło uczniom obliczenie kosztów remontu i na tej podstawie ocenienie, czy wystarczy pieniędzy na remont (zad. 31.). Oba zadania wymagały od zdających rozwiązania sytuacji problemowej poprzez stworzenie planu i jego zrealizowanie.

3. Wnioski dotyczące wyników uzyskanych przez uczniów słabo słyszących i niesłyszących, rozwiązujących zadania z arkusza GM-A7-052

Wyniki osiągnięte w roku 2005 w Okręgu przez uczniów słabo słyszących i niesłyszących rozwiązujących arkusz (dla nich przeznaczony) GM - A7 nie są zadowalające. Średnio w niecałych 49% opanowano umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych.

Na zadowalającym poziomie uczniowie opanowali wszystkie umiejętności związane z odczytywaniem i przetwarzaniem informacji (II obszar). **Wystarczy je kształcić tak, jak dotychczas.**

Niepokój budzą wyniki uzyskane za rozwiązanie zadań, poprzez które sprawdzano umiejętności ujęte w czwartym obszarze (współczynnik łatwości 0,23), wymagające zastosowania nietypowej metody rozwiązania zadania. Metoda, w której nie można zastosować gotowych algorytmów, wymusza na uczniu konieczność zaplanowania rozwiązania zadania i zrealizowanie tego planu, a tą umiejętnością wykazał się nawet nie co czwarty gimnazjalista rozwiązujący zadania z arkusza GM – A7. **W codziennej praktyce dydaktycznej należałoby zwracać szczególną uwagę na większą samodzielność uczniów przy analizowaniu treści zadań; częściej rozwiązywać zadania nietypowe, układać i realizować plan ich rozwiązania (poszukując najprostszego), uczyć opracowywania wyników przez ich ocenę, interpretację i czytelne przedstawianie.**

Wyniki egzaminu za umiejętności ujęte w I i III obszarze standardów wskazują, że badane umiejętności okazały się dla piszących ogólnie trudne. Jednak analiza umiejętności szczegółowych (sprawdzanych przez konkretne zadania w obu obszarach) ukazuje **bardzo nierówny poziom ich opanowania** – wiele umiejętności okazało się dla uczniów łatwymi, ale były też takie, które okazały się trudne i bardzo trudne. **Wskazuje to na konieczność utrwalania podstawowych wiadomości przedmiotowych. Ponadto trzeba doskonalić czytanie ze zrozumieniem tekstów, w których występują terminy i pojęcia z zakresu przedmiotów matematyczno – przyrodniczych.**

Najważniejsze jest wykonywanie wielu ćwiczeń, w których praktycznie wykorzystane zostaną wiadomości geometryczne i rachunkowe.

Rozdział III

Wyniki uzyskane za egzamin gimnazjalny przez uczniów z trudnościami w uczeniu się, rozwiązujących zadania z arkuszy przystosowanych GH -A8 oraz GM-A8

1. Średnie wyniki punktowe – charakterystyka ogólna

Zestawienie średnich wyników punktowych, uzyskanych przez uczniów z trudnościami w uczeniu się w Okręgu i województwach za cały egzamin oraz części humanistyczną i matematyczno-przyrodniczą, znajduje się w tabeli 18. Uwzględniamy również średnie wyniki uzyskane za cały egzamin, ponieważ są one względną miarą efektów kształcenia ogólnego tej grupy gimnazjalistów (informują o tym, ile średnio punktów otrzymuje absolwent, np. z woj. wielkopolskiego na koniec nauki w gimnazjum). Dane przedstawione w tabeli informują również o terytorialnym zróżnicowaniu wyników egzaminu.

Tabela 18. Średnie wyniki punktowe - egzamin gimnazjalny 2005 - GH-A8-052 i GM -A8-052.

Średnie wyniki punktowe dla:											
Okręgu			woj. lubuskiego			woj. wielkopolskiego			woj. zachodniopomorskiego		
GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość
32,2	28,0	60,2	32,2	27,6	59,8	32,0	27,9	59,9	32,4	28,5	60,9

W Okręgu uczniowie z trudnościami w uczeniu się otrzymali za cały egzamin średnio ok. 60 pkt. Warto zauważyć, że statystyczny uczeń w województwie zachodniopomorskim uzyskał o ok. 1 punkt więcej, niż absolwenci gimnazjów z pozostałych województw Okręgu. Różnica ta (zwłaszcza w stosunku do woj. lubuskiego) większa jest w matematyczno-przyrodniczej części egzaminu. W części humanistycznej średnie wyniki uzyskane w województwach Okręgu są bardziej wyrównane; nieznacznie niższa niż w pozostałych województwach jest średnia uzyskana w woj. wielkopolskim.

We wszystkich województwach Okręgu uczniowie z trudnościami w uczeniu się uzyskali średnio o ok. 4 punkty więcej za humanistyczną niż za matematyczno-przyrodniczą część egzaminu. Dysproporcja ta jest największa w województwie lubuskim (różnica 4,6 pkt), najmniejsza natomiast w woj. zachodniopomorskim (3,9 pkt).

2. Wyniki w skali staninowej

Skala staninowa¹ pozwala na dokonanie oceny wyniku uzyskanego przez danego ucznia lub średniego wyniku danej szkoły (gminy, powiatu) na tle innych szkół (gmin, powiatów) w całej populacji zdającej egzamin w danym roku.

Porównanie pozycji szkoły lub gminy w skali staninowej w roku bieżącym i latach ubiegłych pozwala natomiast wnioskować o spadku lub przyroście efektów kształcenia w tej szkole lub gminie (nie należy takich wniosków wyciągać na podstawie bezpośredniego porównywania średnich wyników z kolejnych lat).

W tabeli 19. przedstawiamy przedziały staninowe wyników uzyskanych przez uczniów w Okręgu i województwach za cały egzamin oraz części: humanistyczną i matematyczno – przyrodniczą. Warto pamiętać o tym, że wynik za cały egzamin jest sumą wyników za obie jego części; skala jest wówczas szersza (0-100 pkt).

Po usytuowaniu wyniku w odpowiednim przedziale skali należy odczytać przypisaną temu wynikowi nazwę stanina (charakterystykę dydaktyczną).

Tabela 19. Przedziały staninowe średnich wyników uzyskanych przez uczniów z trudnościami w uczeniu się w Okręgu i województwach – egzamin gimnazjalny 2005

Nazwa stanina	Wyniki punktowe uzyskane przez uczniów w:											
	Okręgu			województwie lubuskim			województwie wielkopolskim			województwie zachodniopomorskim		
	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM	Całość	GH	GM
najniższy	0-31	0-14	0-13	0-31	0-13	0-13	0-31	0-14	0-13	0-30	0-15	0-14
bardzo niski	32-43	15-21	14-19	32-44	14-21	14-20	32-43	15-21	14-19	31-43	16-21	15-19
niski	44-51	22-26	20-23	45-50	22-26	21-22	44-50	22-26	20-22	44-52	22-27	20-23
nżej średni	52-58	27-31	24-26	51-57	27-30	23-25	51-57	27-31	23-26	53-59	28-31	24-26
średni	59-64	32-35	27-29	58-63	31-35	26-28	58-64	32-35	27-29	60-65	32-35	27-29
wyżej średni	65-69	36-38	30-32	64-68	36-38	29-31	65-69	36-38	30-32	66-70	36-38	30-33
wysoki	70-75	39-40	33-37	69-73	39-41	32-35	70-75	39-40	33-36	71-75	39-41	34-38
b. wysoki	76-81	41-43	38-41	74-81	42-44	36-41	76-80	41-43	37-40	76-81	42-43	39-42
najwyższy	82-100	44-50	42-50	82-100	45-50	42-50	81-100	44-50	41-50	82-100	44-50	43-50

Posługując się nazwą stanina, można scharakteryzować wynik osiągnięty przez każdego z trzecioklasistów. Przypominamy, że staniny ujęte w tej tabeli charakteryzują wyłącznie **wynik danego ucznia na tle wyników całej populacji uzyskanych w danym roku za konkretny arkusz.**

Przykład: *Uczeń X z woj. lubuskiego uzyskał 34 punkty w humanistycznej części egzaminu oraz 35 punktów w części matematyczno-przyrodniczej. Suma punktów uzyskanych za cały egzamin wynosi więc 69. Po usytuowaniu wyników w skali staninowej (wytłuszczone wartości w tabeli) odczytujemy nazwy odpowiednich staninów (dydaktyczne charakterystyki wyników). Na tle osiągnięć uczniów w całym Okręgu łączny wynik ucznia X jest wynikiem wyżej średnim, wynik uzyskany w części humanistycznej jest średni, a w części matematyczno-przyrodniczej – wysoki. W odniesieniu do innych absolwentów z woj. lubuskiego korzystniej przedstawia się łączny wynik ucznia X (jest wysoki), natomiast wyniki za poszczególne części egzaminu plasują się tak samo, jak w skali staninowej dla Okręgu.*

¹ zob: Raport z egzaminu gimnazjalnego 2004, s. 12.

Część humanistyczna - interpretacja osiągnięć uczniów z trudnościami w uczeniu się

1. Wyniki uzyskane za arkusz GH – A8 oraz główne umiejętności (obszary standardów)

Dane zamieszczone w tabeli 20. ogólnie informują o poziomie i zróżnicowaniu osiągnięć uczniów z trudnościami w uczeniu się w Okręgu i poszczególnych województwach w zakresie głównych, opisanych w standardach wymagań egzaminacyjnych umiejętności: czytania i odbioru tekstów kultury (I obszar) oraz tworzenia własnego tekstu (II obszar).

Tabela 20. Średnie wyniki punktowe oraz współczynniki łatwości uzyskane za główne umiejętności (obszary standardów) w części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego 2005

Arkusz GH-A8-052	Średnie wyniki ucznia dla:			Współczynniki łatwości dla:		
	całego arkusza (max 50 pkt)	w tym za:		całego arkusza	w tym za	
		obszar I (max 30 pkt)	obszar II (max 20 pkt)		obszar I	obszar II
Okręg (OKE w Poznaniu)	32,2	20,6	11,6	0,64	0,69	0,58
woj. lubuskie	32,2	20,4	11,9	0,64	0,68	0,59
woj. wielkopolskie	32,0	20,7	11,3	0,64	0,69	0,57
woj. zachodniopomorskie	32,4	20,4	12,0	0,64	0,68	0,60

W całym Okręgu wyniki uzyskane za czytanie i odbiór tekstów kultury (I obszar standardów wymagań) są o ok. 9 punktów wyższe niż wyniki uzyskane za tworzenie własnego tekstu (II obszar). Dysproporcja ta jest jednak spowodowana dziesięciopunktową różnicą między liczbami punktów maksymalnie możliwymi do uzyskania za oba obszary standardów. Poziom osiągnięć uczniów w zakresie głównych umiejętności porównać można wyłącznie na podstawie uzyskanych przez gimnazjalistów współczynników łatwości.

Świadczą one o tym, że zarówno czytanie i odbiór tekstów kultury, jak i tworzenie własnego tekstu okazały się umiejętnościami umiarkowanie trudnymi dla uczniów. Poziom opanowania umiejętności czytania tekstów kultury jest jednak niemal zadowalający i wyrównany w poszczególnych województwach, podczas gdy poziom opanowania umiejętności tworzenia własnego tekstu – o ok. 10% niższy. Najwyższe w Okręgu wyniki za te umiejętności uzyskali gimnazjaliści w woj. zachodniopomorskim, natomiast najniższe – uczniowie w woj. wielkopolskim.

2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności

Ocenę poziomu opanowania przez zdających umiejętności, określonych w standardach wymagań i sprawdzanych za pomocą poszczególnych zadań, umożliwia analiza współczynników łatwości uzyskanych za te umiejętności. Przypomnijmy, że współczynnik łatwości jest ułamkiem dziesiętnym (stosunek liczby punktów uzyskanych za daną umiejętność do maksymalnej liczby punktów możliwych do uzyskania), informuje więc o tym, w jakiej części dana umiejętność została opanowana. Zgodnie z przyjętymi w pomiarze normami za opanowaną na poziomie zadowalającym uważa się umiejętność, dla której współczynnik łatwości jest nie niższy niż 0,70.

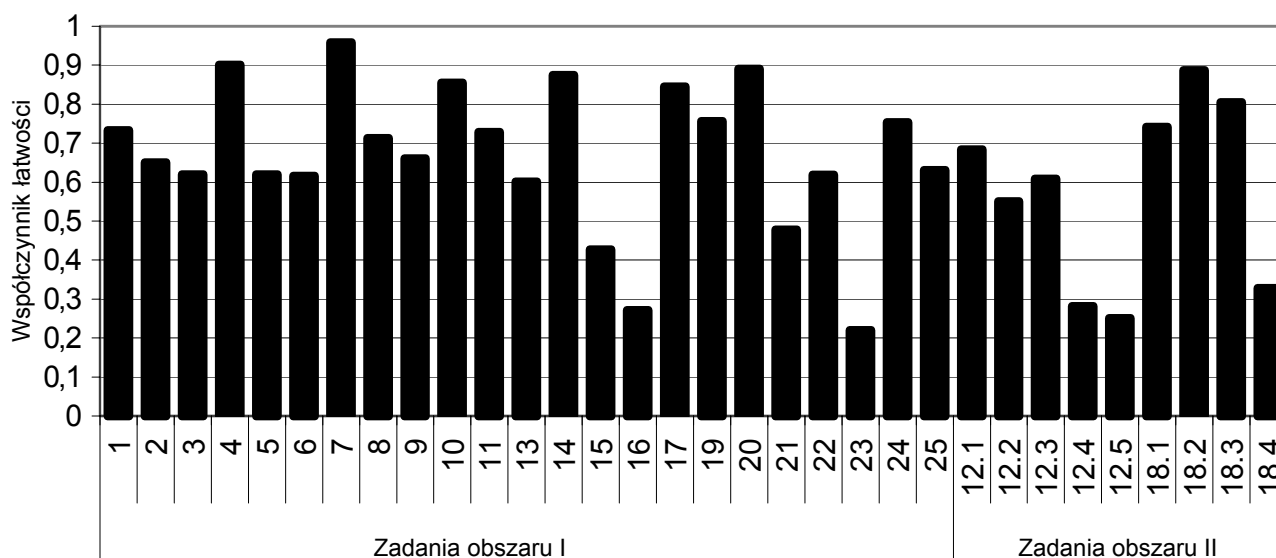
Dane przedstawione w tabeli 21. informują o poziomie opanowania w Okręgu przez gimnazjalistów z trudnościami w uczeniu się umiejętności opisanych w poszczególnych standardach wymagań egzaminacyjnych.

Tabela 21. Współczynniki łatwości uzyskane za umiejętności sprawdzane na egzaminie gimnazjalnym 2005, arkusz GH-A8-052, dane dla Okręgu

Numer standardu	I/1	I/2	I/3	I/4	I/6	I/7	II/1	II/3	II/4
Współczynnik łatwości	0,68	0,57	0,72	0,66	0,72	0,83	0,48	0,74	0,67

Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie sprawdzanych poprzez poszczególne zadania w arkuszu egzaminacyjnym umiejętności czytania i odbioru tekstów (obszar I) oraz tworzenia własnego tekstu (obszar II) ilustruje wykres 11.

Wykres 11. Współczynniki łatwości uzyskane za umiejętności sprawdzane poprzez kolejne zadania w arkuszu GH-A8-052, dane dla Okręgu

Spośród sprawdzanych w roku 2005 umiejętności czytania i odbioru tekstów kultury (z I obszaru standardów), zdający najlepiej opanowali **dostrzeganie wartości zapisanych w tekstach** (standard I/7); zadanie 14., które posłużyło sprawdzeniu tej umiejętności, rozwiązało ponad 80% uczniów.

Łatwe okazały się dla uczniów również umiejętności: **wyszukiwania informacji** (standard I/3) oraz **dostrzegania kontekstów niezbędnych do interpretacji tekstów kultury** (standard I/6). Wśród zadań sprawdzających umiejętność wyszukiwania informacji umiarkowaną trudność sprawiły uczniom tylko zadania: 13. i 25. odnoszące się do tekstów literackich.

Bardziej zróżnicowane są wyniki uzyskane za zadania, które posłużyły sprawdzeniu umiejętności **dostrzegania kontekstów niezbędnych do interpretacji tekstów kultury** (standard I/6). Bardzo łatwe okazały się zadania 7. i 20., które odnosiły się do ilustracji, łatwe – 19. i 24., wymagające elementarnej wiedzy z historii, trudne natomiast było zadanie 23., polegające na podaniu nazwy dawnej stolicy Polski.

Pozostałe umiejętności, odpowiadające standardom z obszaru I (czytanie tekstów), okazały się umiarkowanie trudne. Spośród zadań, które posłużyły ich sprawdzeniu, warto zwrócić uwagę na te, które sprawiły uczniom najwięcej problemów.

W zakresie standardu I (**czytanie tekstów na poziomie dosłownym i przenośnym**) trudne okazały się dla uczniów umiejętności odczytania narodowości postaci występującej w tekście (zadanie 16.) oraz rozpoznania przenośnego znaczenia wyrazu w kontekście zdania (zadanie 21.)

Wśród umiejętności **interpretowania tekstów z uwzględnieniem intencji nadawcy** (standard I/2) umiarkowanie trudne były dla uczniów: odróżnienie opinii od faktu (zadanie 22.) oraz rozpoznanie osoby mówiącej w tekście poetyckim (zadanie 5.); umiejętność rozpoznania czasu w tekście literackim (zadanie 15.) okazała się natomiast trudna.

Umiejętnością umiarkowanie trudną dla gimnazjalistów było **dostrzeganie środków wyrazu (wyrazów dźwiękonaśladowczych) w tekście** (standard I/4, zadanie 9.).

Spośród umiejętności tworzenia własnego tekstu, opisanych w standardach wymagań egzaminacyjnych z obszaru II - łatwe było dla uczniów **tworzenie tekstu o charakterze informacyjnym lub perswazyjnym** (standard II/3), umiarkowanie trudne – **tworzenie tekstu na zadany temat, spójnego pod względem logicznym i składniowym** (standard II/4), trudne natomiast okazało się **tworzenie tekstów poprawnych pod względem językowym i stylistycznym** (standard II/1).

Sprawdzeniu umiejętności tworzenia tekstów posłużyły w arkuszu GH-A8-052 dwa zadania rozszerzonej odpowiedzi: opowiadanie (zadanie 12.) oraz ogłoszenie (zadanie 18.). Kryteria, za pomocą których sprawdzono te zadania, odpowiadały głównym poziomom organizacji tekstu; na wykresie 13. oznaczono je odpowiednio: treść (12.1., 18.1.), kompozycja (12.2., 18.2.), język i styl (12.3., 18.3.), zapis (12.4., 12.5., 18.4.).

Współczynniki łatwości uzyskane przez uczniów w Okręgu świadczą o tym, że zdecydowanie mniej trudności sprawiło im napisanie tekstu w formie użytkowej – ogłoszenia (zadanie 18.) niż opowiadania o rzeczywistej lub fikcyjnej przygodzie (zadanie 12). Ogłoszenie poprawne pod względem treści napisało ok. 74% uczniów, z treścią opowiadania dobrze poradziło sobie 68% gimnazjalistów. Jeszcze bardziej zróżnicowane są wyniki uzyskane za kompozycję tych wypowiedzi: spójność logiczną i składniową ogłoszenia zachowało 88% uczniów w Okręgu, trójdzielne, spójne i logiczne opowiadanie napisało 56%.

Najwięcej trudności sprawiło gimnazjalistom zachowanie poprawności językowej, a zwłaszcza ortograficznej i interpunkcyjnej wypowiedzi. Reguł poprawnego zapisu przestrzega niewiele ponad 30% uczniów piszących ogłoszenie, natomiast opowiadanie zawierające nie więcej niż 5 błędów ortograficznych napisało 28% uczniów, mniej niż 6 błędów interpunkcyjnych popełniło 25% uczniów.

3. Wnioski dotyczące wyników uzyskanych przez uczniów z trudnościami w uczeniu się, rozwiązujących zadania z arkusza GH-A8-052

Uczniowie z trudnościami w uczeniu się w Okręgu opanowali umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych z przedmiotów humanistycznych średnio w 64%. Obie główne umiejętności odpowiadające obszarom standardów okazały się umiarkowanie trudne. Wyniki uzyskane za czytanie i odbiór tekstów kultury są jednak wyższe, niż uzyskane za tworzenie własnych tekstów, które powinno być szczególnie intensywnie ćwiczone.

Uczniowie dosyć dobrze opanowali odczytywanie tekstów popularnonaukowych i ilustracji, mają natomiast większe trudności z czytaniem i interpretowaniem tekstów literackich, a zwłaszcza poetyckich. Trudne było również zadanie wymagające konkretnej wiedzy z historii Polski.

Ćwicząc czytanie tekstów, nie należałoby zatem ograniczać się do rozumienia sensów dosłownych i wyszukiwania informacji w tekstach popularnonaukowych i ilustracjach, lecz w miarę możliwości uczniów pogłębiać analizę sensów (również przenośnych) tekstów literackich.

Gimnazjaliści z trudnościami w uczeniu się dosyć dobrze poradzili sobie z napisaniem ogłoszenia, umiarkowanie trudne było dla nich stworzenie opowiadania. **W kształceniu uczniów warto zatem koncentrować się na samodzielnym formułowaniu rozwiniętych wypowiedzi; trzeba przy tym wymagać zgodności z tematem, logiki i spójności.**

Najwięcej pracy wymaga jednak kształcenie sprawności językowej, a przede wszystkim ortograficznej i interpunkcyjnej uczniów. Powinni oni ćwiczyć stosowanie właściwego słownictwa, poprawną odmianę wyrazów i budowanie zdań, a także pisanie poprawne pod względem ortografii i interpunkcji.

Część matematyczno-przyrodnicza - interpretacja osiągnięć uczniów z trudnościami w uczeniu się

1. Wyniki uzyskane za arkusz GM – A8 oraz główne umiejętności (obszary standardów)

W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki uzyskane przez uczniów z trudnościami w uczeniu się za rozwiązanie zadań w matematyczno-przyrodniczej części egzaminu gimnazjalnego. Dane pozwalają ocenić poziom osiągnięć tych uczniów w Okręgu i poszczególnych województwach w zakresie głównych, opisanych w standardach wymagań egzaminacyjnych, umiejętności:

- stosowania terminów, pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych niezbędnych w praktyce życiowej i dalszym kształceniu (I obszar),
- wyszukiwania i stosowania informacji (II obszar),
- wskazywania i opisywania faktów, związków i zależności w szczególności przyczynowo-skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych (III obszar),
- stosowanie zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów (IV obszar).

Tabela 22. Średnie wyniki punktowe oraz współczynniki łatwości uzyskane za główne umiejętności w części matematyczno-przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego

Arkusz GM-A8-052	Średnie wyniki ucznia dla:					Współczynniki łatwości dla:				
	całego arkusza	w tym za obszar:				całego arkusza	w tym za obszar:			
		I	II	III	IV		I	II	III	IV
Okręg (OKE w Poznaniu)	28,0	7,4	11,9	4,5	4,2	0,56	0,37	0,79	0,50	0,70
woj. lubuskie	27,6	7,0	11,9	4,4	4,3	0,55	0,35	0,79	0,49	0,71
woj. wielkopolskie	27,9	7,4	11,9	4,5	4,2	0,56	0,37	0,79	0,50	0,70
woj. zachodniopomorskie	28,5	7,8	11,9	4,5	4,3	0,57	0,39	0,79	0,50	0,71

Analiza danych z tabeli 21. pozwala stwierdzić, że średnie wyniki punktowe (w Okręgu 28 pkt), uzyskane za rozwiązanie zadań z arkusza GM-A8, są niezadowolające.

W województwie zachodniopomorskim uzyskano najwyższy wynik za cały arkusz oraz za umiejętność stosowania terminów, pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, nie jest to jednak wynik zadowolający². Podkreślić należy nieznaczne różnice pomiędzy wynikami uzyskanymi w poszczególnych województwach.

We wszystkich województwach **najwyższe są średnie wyniki uzyskane za umiejętność wyszukiwania i stosowania informacji (obszar II)** i jest to wynik **zadowolający**, a badana umiejętność okazała się dla wszystkich zdających **łatwa**. Równie dobrze opanowali uczniowie **umiejętność stosowania zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów (IV obszar)**.

² Dla przypomnienia wynik zadowolający to uzyskanie co najmniej 35 punktów, co odpowiada wartości współczynnika łatwości 0,70

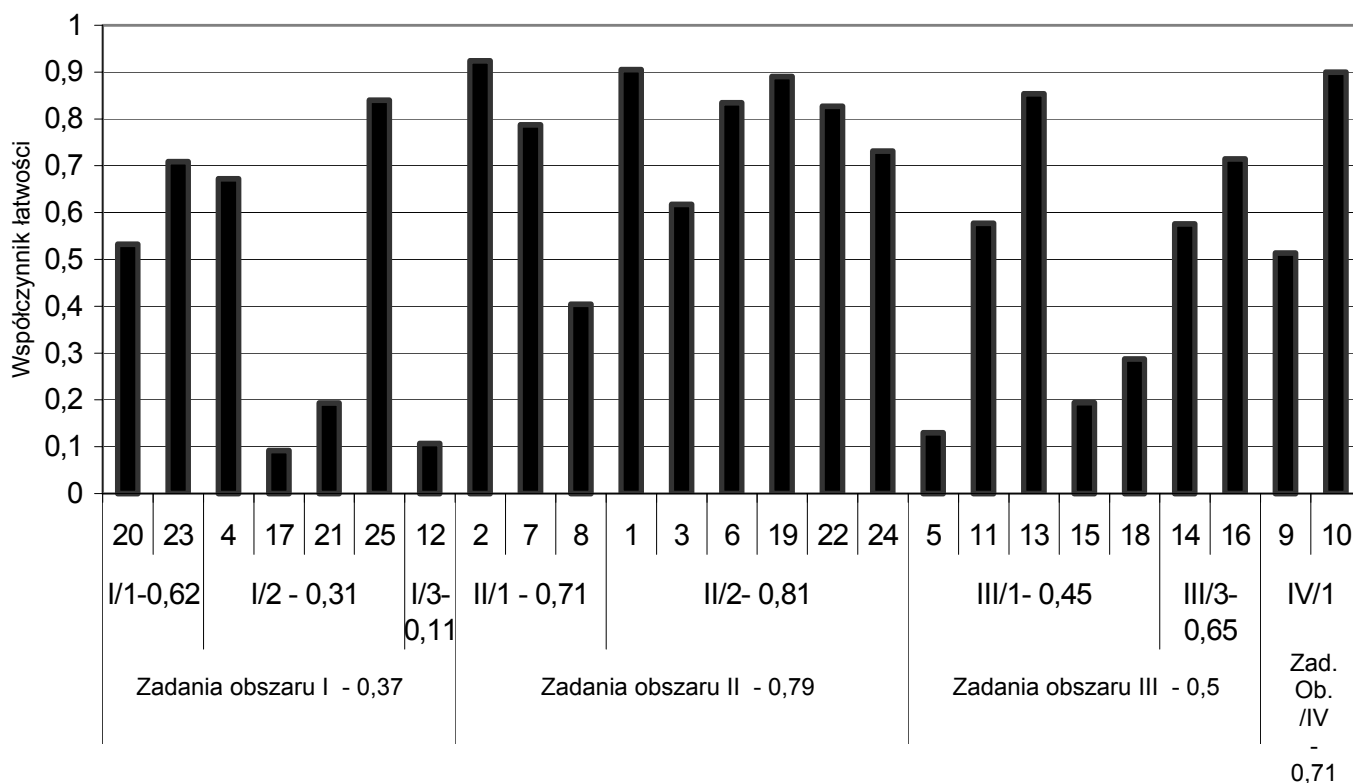
Umiarkowaną trudność sprawiło uczniom opisywanie faktów, związków i zależności w szczególności przyczynowo-skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych (III obszar).

Niecałe 40% uczniów opanowało umiejętność stosowania terminów pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych niezbędnych w praktyce życiowej i dalszym kształceniu (obszar I).

2. Osiągnięcia uczniów w Okręgu w zakresie poszczególnych umiejętności

Poziom i zróżnicowanie osiągnięć uczniów z trudnościami w uczeniu się w Okręgu w zakresie opisanych w standardach wymagań egzaminacyjnych umiejętności szczegółowych przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 12. Współczynniki łatwości zadań sprawdzających umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych – arkusz GM-A8-052, dane dla Okręgu

W ramach wszystkich standardów istnieje znaczne zróżnicowanie wyników uzyskanych za zadania, poprzez które sprawdzano umiejętności szczegółowe, co daje podstawę do stwierdzenia **nierównego poziomu opanowania badanych umiejętności**.

Obszar I standardów wymagań egzaminacyjnych związany jest z umiejętnościami **stosowania terminów, pojęć i procedur**. **Niezadawalający jest poziom** osiągnięć uczniów we wszystkich trzech standardach tego obszaru.

Standard I/1 - stosowanie terminów i pojęć matematyczno – przyrodniczych.

Łatwe okazało się dobranie opisu do nazwy gromady zwierząt (zad. 23.) oraz wskazanie wzoru chemicznego dwutlenku węgla (zad. 24.). **Umiarkowaną trudność** sprawiło uczniom rozpoznanie spośród podanych produktów pokarmowych tych, które są źródłem tłuszczu, węglowodanów i białek (zad. 20).

Standard I/2 – wykonywanie obliczeń w różnych sytuacjach praktycznych.

67% zdających dobrze obliczyło koszt zakupów do 100 zł (zad. 4.). **Bardzo trudne** dla uczniów było obliczenie, jakim procentem jednej liczby jest druga (zad. 17.) oraz obliczenie ceny jednostkowej karmy, aby wskazać najniższą (zad. 21.).

Standard I/3 – posługiwanie się własnościami figur.

Bardzo trudne okazało się zadanie 12. wymagające obliczenia objętości akwarium.

Uczniowie w **zadowalającym stopniu** opanowali umiejętności związane z **wyszukiwaniem i stosowaniem informacji (II obszar standardów).**

Standard II/1 - odczytywanie informacji przedstawionej w różnej formie.

Spośród trzech zadań, za pomocą których sprawdzano tę umiejętność, najmniej trudności sprawiło zdającym odczytanie z mapy nazwy ulicy (zad. 2.) – zadanie **bardzo łatwe**. **Łatwe** okazało się odczytanie z mapy nazw oceanów oblewających Australię oraz produktu zawierającego najmniej wapnia (zad. 6. - 97% rozwiązywalności) oraz odczytanie z mapy położenia oceanu względem półkul (zad. 19. – 90% rozwiązywalności). Na **poziomie zadowalającym** uczniowie odczytali z tabeli nazwę pierwiastka, który występuje w podanych produktach w najmniejszych ilościach (zad. 7.). Zadanie 8., które wymagało od uczniów odczytania z mapy położenia Europy względem Australii, okazało się **umiarkowanie trudne**.

Standard II/2 - operowanie informacją.

Tylko **analizowanie informacji** niezbędnych do wykonania porównania różnicowego (zad. 3.) sprawiło piszącym **umiarkowaną trudność**. Pozostałe umiejętności związane z **analizowaniem, porównywaniem i prezentowaniem informacji** gimnazjaliści **opanowali zadowalająco**. Porównanie długości ulic na podstawie planu miasta (zad. 1.) okazało się **bardzo łatwe**. Natomiast **łatwe** było zilustrowanie na wykresie słupkowym treści zadania (zad. 6.), porównanie informacji dotyczących wzrostu i masy psów oraz składników pokarmowych w karmie dla nich (zad. 19. i 22.) oraz analiza informacji liczbowych na podstawie wykresu słupkowego (zad. 25.).

Umiejętności i wiadomości badane w ramach **III obszaru standardów (wskazywanie i opisywanie faktów, związków i zależności w szczególności przyczynowo - skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych)** okazały się dla uczniów ogólnie **umiarkowanie trudne**, chociaż można stwierdzić ich duże zróżnicowanie (0,13 – 0,85).

Standard III/1 - wskazywanie prawidłowości w funkcjonowaniu systemów.

W zakresie wskazywania i opisywania prawidłowości w przebiegu zjawisk oraz wykorzystywania praw i zasad do ich objaśniania **łatwe** dla uczniów było wskazanie niezbędnego do utrzymania temperatury wody wyposażenia akwarium (zad.13.). **Umiarkowaną trudność** sprawiło im wskazanie wpływu wiatru na szybkość lotu (zad. 11.), a **trudne** okazało się wyjaśnienie zjawiska elektryzowania ciał (zad. 18.). **Bardzo trudne** były zadania 5. i 15., które wymagały wyjaśnienia przyczyny marszczenia się skórki owoców oraz rozpoznania prawidłowo zaznaczonego poziomu wody w akwarium (zad. 15.).

Standard III/3 - posługiwanie się funkcjami.

Gimnazjalistom **umiarkowaną trudność** sprawiło dostrzeżenie zależności między mocą grzałki a pojemnością akwarium (zad. 14.), natomiast zauważenie zależności między natlenieniem wody a jej temperaturą (zad. 16.) było **łatwe**.

Wyniki uzyskane za **stosowanie zintegrowanej wiedzy do rozwiązywania problemów (IV obszar standardów wymagań)** są **zadowalające**.

Standard IV/1 – stosowanie technik twórczego rozwiązywania problemów.

Dla zdających umiejętnością **umiarkowanie trudną** było skojarzenie różnych faktów w celu określenia znaczenia ptaków w środowisku (zad. 9.), natomiast wskazanie sposobów zachowania się człowieka w środowisku naturalnym (zad. 10.) okazało się **bardzo łatwe**.

3. Wnioski dotyczące wyników uzyskanych przez uczniów z trudnościami w uczeniu się, rozwiązujących zadania z arkusza GM-A8-052

Wyniki osiągnięte w roku 2005 w Okręgu przez uczniów z trudnościami w uczeniu się rozwiązujących arkusz GM – A8 **nie są zadowolające**; średnio w 56% opanowali umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych.

Na zadowolającym poziomie uczniowie opanowali wszystkie umiejętności związane z **odczytywaniem i przetwarzaniem informacji** (II obszar) oraz ze **stosowaniem technik twórczego rozwiązywania problemów** (obszar IV). **Wystarczy je kształcić tak, jak dotychczas.**

Niepokój budzą wyniki uzyskane za rozwiązanie zadań, poprzez które sprawdzano opanowanie umiejętności ujętych w **pierwszym obszarze** standardów wymagających stosowania terminów, pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno – przyrodniczych niezbędnych w praktyce życiowej i dalszym kształceniu. Również niski jest poziom opanowania umiejętności opisanych w **trzecim obszarze** standardów wymagających opisywania faktów, związków i zależności w szczególności przyczynowo – skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych.

Wyniki egzaminu za umiejętności z obu tych standardów okazały się dla piszących ogólnie trudne. Jednak analiza umiejętności szczegółowych (sprawdzanych przez konkretne zadania w obu obszarach) ukazuje **bardzo nierówny poziom ich opanowania** – wiele umiejętności okazało się dla uczniów łatwe, ale były też takie, które uznać należy za bardzo trudne. **Wskazuje to na konieczność utrwalania podstawowych wiadomości przedmiotowych. Ponadto trzeba doskonalić czytanie ze zrozumieniem tekstów, w których występują terminy i pojęcia z zakresu przedmiotów matematyczno – przyrodniczych.**

W codziennej praktyce dydaktycznej należałoby zwracać szczególną uwagę na większą samodzielność uczniów przy formułowaniu wypowiedzi oraz analizowaniu treści zadań i wyciąganie wniosków.

Najważniejsze jest przeprowadzanie wielu ćwiczeń, w których praktycznie wykorzystane zostaną wiadomości geometryczne i rachunkowe.

Prawidłowość przebiegu egzaminu gimnazjalnego w sesji wiosennej 2005 roku

Prowadzona corocznie ewaluacja prawidłowości przebiegu egzaminu gimnazjalnego służy konstatacji, w jakim stopniu, w skali naszego Okręgu, upowszechniła się koncepcja porównywalności warunków odbywania egzaminu. Właściwa organizacja egzaminu oraz etyczny sposób pracy uczniów podczas rozwiązywania zadań egzaminacyjnych warunkują pełną wiarygodność wyników, które z kolei stanowią podstawę do prawidłowego wnioskowania o osiągnięciach uczniów i efektywności procesu edukacyjnego; stąd permanentna ewaluacja procesu egzaminacyjnego jest niezbędnym elementem systemu oświatowego.

I. W jaki sposób poznańska Komisja przygotowywała dyrektorów szkół do przeprowadzenia egzaminu gimnazjalnego w sesji wiosennej 2005 roku?

W lutym i marcu 2005 roku przeszkolono przewodniczących szkolnych zespołów egzaminacyjnych i ich zastępców z terenu działania poznańskiej Komisji w zakresie stosowania procedur i instrukcji egzaminacyjnych. Równolegle prowadzono szkolenia dla osób podejmujących się roli obserwatora/eksperta prawidłowości przeprowadzania egzaminów. Każda szkoła/zespół szkół otrzymała materiał szkoleniowy w postaci druku procedur i instrukcji dotyczących organizowania i przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2004/2005, wydanego przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Poznaniu. Okazją do przećwiczenia wszystkich sytuacji egzaminacyjnych była przygotowana przez OKE w Poznaniu styczniowa próba egzaminu gimnazjalnego.

Dodatkowo pracownicy Komisji odpowiadali na wszystkie pytania i wątpliwości dotyczące specyficznych sytuacji uczniów drogą telefoniczną, listowną lub elektroniczną.

II. Problematyka i wyniki ewaluacji

Każdego roku odpowiadamy na następujące pytania:

- 1. Czy wszystkim dzieciom i młodzieży zapewniono takie same warunki podczas rozwiązywania zadań egzaminacyjnych?**
- 2. Czy zadania egzaminacyjne rozwiązywano samodzielnie?**
- 3. Czy działania członków zespołów nadzorujących były spójne z działaniami innych uczestników procesu egzaminacyjnego (pracami egzaminatorów i pracownikami OKE w Poznaniu)?**
- 4. Czy właściwie dokumentowano proces egzaminacyjny?**

Podstawą do wnioskowania o prawidłowości procesu egzaminacyjnego były dane z protokołów prawidłowości przebiegu egzaminu gimnazjalnego, analiza dokumentacji egzaminacyjnej oraz przebieg procesu zdawania prac uczniów w poszczególnych ośrodkach.

W sesji wiosennej 2005 roku podczas egzaminu gimnazjalnego, na terenie województw lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego, poddano obserwacji łącznie 214 szkoły podstawowe oraz 281 szkół gimnazjalnych (w 38 gimnazjach obserwowano część humanistyczną i matematyczno-przyrodniczą, czyli w tym typie szkół przeprowadzono łącznie 357 obserwacji). Obserwatorami byli przedstawiciele organów nadzorujących, prowadzących, różnego typów szkół, ośrodków doskonalenia nauczycieli, związków zawodowych oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu składa podziękowania wszystkim Państwu obserwatorom za podjęcie się tej społecznie ważnej roli.

1. Warunki lokalowo-organizacyjne

W obserwowanych szkołach materiały egzaminacyjne przechowywano w warunkach zapewniających ich ochronę przed nieuprawnionym ujawnieniem. W jednej ze szkół gimnazjalnych pomyłkowo rozdano uczniom podczas części humanistycznej arkusze egzaminacyjne z części matematyczni-przyrodniczej. W żadnej szkole nie naruszono przesylek z zestawami egzaminacyjnymi.

W większości szkół sale egzaminacyjne przygotowano właściwie. W kilku gimnazjach pracę uczniów podczas obu części egzaminu utrudniały dzwonki oraz hałas dochodzący z korytarzy szkolnych. W jednym gimnazjum zabrakło zegara, w jeszcze innym stoliki zdających rozmieszczono w zbyt małych odległościach.

W większości szkół zapewniono ład i porządek podczas wchodzenia i zajmowania przez uczniów wyznaczonych miejsc w sali egzaminacyjnej, jednak w pięciu szkołach uczniowie nie wchodzili pojedynczo według listy OKE do sali egzaminacyjnej. Niewątpliwie spokój i pełne panowanie członków zespołów nadzorujących nad każdą sytuacją procesu egzaminacyjnego wpływa na poczucie bezpieczeństwa oraz koncentrację zdających. Chaos i hałas przed egzaminem z pewnością wpływają negatywnie na zdających.

Uczniów poinformowano o obowiązku zapoznania się z instrukcją zamieszczoną na pierwszej stronie zestawu, sprawdzeniu jego kompletności, sposobie kodowania, zapisaniu indywidualnego kodu ucznia na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi. We wszystkich szkołach zapisano czas rozpoczęcia i zakończenia egzaminu.

Ogląd kart odpowiedzi uczniów przez egzaminatorów sprawdzających i weryfikujących prace oraz podczas sczytywania kart i opracowywania wyników ujawnił jednak bardzo wiele błędów w kodowaniu danych uczniów przez zespoły nadzorujące, a także dosyć liczne przypadki niewypełnienia matryc kodowych w salach, a nawet całych szkołach. Dosyć liczne przypadki nieprawidłowego sposobu zakodowania przez uczniów odpowiedzi do zadań zamkniętych, a także użycia ołówka lub niebieskiego długopisu, świadczyć mogą natomiast o niewystarczającym poinstruowaniu i nadzorowaniu uczniów przez członków szkolnych zespołów egzaminacyjnych.

2. Etyczny sposób pracy podczas rozwiązywania zdań egzaminacyjnych

Etyczny, czyli samodzielny i uczciwy sposób pracy uczniów zapewniono poprzez odpowiednią liczbę, skład oraz sposób rozmieszczenia członków zespołu nadzorującego w sali egzaminacyjnej. Tylko w jednym gimnazjum w składzie ZN nie było nauczyciela spoza szkoły; żaden z członków ZN podczas egzaminu gimnazjalnego nie był nauczycielem przedmiotu wchodzącego w skład danej części egzaminu. W kilku przypadkach rozmieszczenie nauczycieli w sali egzaminacyjnej (tylko przy stole prezydialnym) budziło zastrzeżenia obserwatorów. Członkowie ZN przestrzegali sposobu zachowania określonego procedurami, nie wychodzono z sali egzaminacyjnej, nie zaglądano do prac uczniów, nie wypowiadano uwag i komentarzy.

Uczniowie podczas obu części egzaminu pracowali samodzielnie, nie kontaktowali się między sobą, nie korzystali z niedozwolonych pomocy. Odbiór prac uczniów zorganizowano na ogół sprawnie, żaden z obserwowanych uczniów nie poprawiał i nie dopisywał odpowiedzi po zakończeniu każdej z części egzaminu gimnazjalnego. W jednej ze szkół gimnazjalnych zaobserwowano, że duża liczba uczniów, oddających prace przed czasem zakończenia egzaminu, angażowała prawie cały zespół nadzorujący, stąd tylko jedna osoba tego zespołu mogła obserwować pozostałą część uczniów. Rozwiązania organizacyjne podczas odbioru prac od uczniów leżą w gestii przewodniczącego zespołu nadzorującego i mają wpływ na postępowanie uczniów, stąd należy je przystosować do przewidywanych reakcji zdających. W prawie wszystkich obserwowanych szkołach skompletowane i uporządkowane prace uczniów umieszczano w bezpiecznych kopertach i zaklejało je w obecności wszystkich członków ZN, obserwatorów oraz przedstawicieli zdających. W jednej z obserwowanych

szkół podczas tych czynności zabrakło przedstawicieli uczniów, w innej jeden z członków ZN opuścił w tym czasie salę egzaminacyjną. Ogólnie na podstawie obserwacji można wnioskować, że nie wystąpiła jakakolwiek ingerencja w prace egzaminacyjne uczniów, a tym samym, że uczniowie rozwiązywali zadania w oparciu o rzeczywiście opanowane wiadomości i umiejętności. W przypadku jednej ze szkół w województwie zachodniopomorskim zaginął podczas egzaminu jeden niewykorzystany arkusz egzaminacyjny, co stanowiło podstawę wszczęcia procedury wyjaśniającej przez Dyrektora OKE w Poznaniu.

3. Spójność działań członków zespołów nadzorujących z działaniami innych uczestników procesu egzaminacyjnego.

Praca członków zespołów nadzorujących w zakresie współdziałania z innymi uczestnikami procesu egzaminacyjnego dotyczyła poprawności zakodowania indywidualnych kodów uczniów, naklejenia pasków z identyfikatorem szkoły (służy to pełnej identyfikacji pracy ucznia podczas sczytywania wyników oraz sporządzania przez egzaminatorów wykazów sprawdzonych i ocenionych arkuszy egzaminacyjnych) oraz kontroli sposobu zakodowania przez uczniów odpowiedzi na pytania zamknięte.

W obserwowanych szkołach wszyscy członkowie ZN prowadzili czynności sprawdzające poprawność ww. elementów. W skali okręgu do sporadycznych przypadków należały karty odpowiedzi wypełnione ołówkiem lub niebieskim długopisem, z błędnym kodem ucznia lub nienaklejonym paskiem kodowym szkoły, tego rodzaju usterki nie przekraczały 0,3 % wszystkich prac. Proces sczytywania wyników oraz przesyłania do szkół wstępnych raportów oraz indywidualnych wyników uczniów przebiegał więc na ogół bezkolizyjnie i terminowo.

5. Dokumentowanie procesu egzaminacyjnego

Proces egzaminacyjny dokumentowany jest w oparciu o protokoły przebiegu danej części egzaminu gimnazjalnego z danej sali egzaminacyjnej, protokół zbiorczy danej części egzaminu gimnazjalnego, zweryfikowaną listę uczniów (jego ewentualnym uzupełnieniem są wykazy uczniów, którzy nie przystąpili do danej części egzaminu gimnazjalnego lub stosowne protokoły dotyczące unieważnienia pracy ucznia).

W zakresie poprawności ww. dokumentacji stwierdzono, że w ok. 5% protokołów zbiorczych (na łączną liczbę 3084 szkół podstawowych i gimnazjalnych) odnotowano błędy związane z rozliczeniem arkuszy egzaminacyjnych. Wynikały one z błędnego identyfikowania uczniów nieobecnych podczas danej części egzaminu gimnazjalnego, uczniów czasowo przebywających w innych placówkach oraz skreślonych z ewidencji szkoły. Na ok. 5% list uczniów przesłanych przez OKE w Poznaniu, w sposób niestaranny (lub niewidoczny) naniesiono poprawki w danych osobowych zdających, co skutkowało błędami w zaświadczeniach. Do dnia 18 lipca 2005 roku wymieniono 180 zaświadczeń gimnazjalnych i 125 z zakresu szkoły podstawowej.

25% przewodniczących szkolnych zespołów egzaminacyjnych nieprawidłowo wypełniło protokoły odbioru/przekazania prac egzaminacyjnych, czyli błędnie rozliczano otrzymane arkusze egzaminacyjne. Korekta danych, przeprowadzana w obecności dyrektora szkoły (lub osoby upoważnionej), znacznie wydłużała czas przekazywania arkuszy egzaminacyjnych (często zaistniałe błędy były wynikiem nieuważnego czytania instrukcji dotyczącej wpylenia wzmiarkowanego protokołu).

Wnioski:

Podsumowując można stwierdzić, że proces egzaminacyjny w szkołach gimnazjalnych przebiega coraz sprawniej i rzetelniej. Warunki odbywania egzaminu gimnazjalnego, uczciwy sposób pracy uczniów oraz współpracę z innymi uczestnikami procesu egzaminacyjnego można uznać za właściwe. Jednak występujące w sporadycznych przypadkach usterki należy eliminować poprzez odpowiedzialne stosowanie obowiązujących procedur, przemyślaną organizację oraz aktywne uczestnictwo w szkoleniach organizowanych przez poznańską Komisję. Większą uwagę podczas wzmiankowanych szkoleń należy zwrócić na prawidłowe - staranne i odpowiadające rzeczywistości dokumentowanie procesu egzaminacyjnego przez przewodniczących szkolnych zespołów egzaminacyjnych.

Uchybienia proceduralne, których świadkami byli obserwatorzy w sesji wiosennej 2005, nie stanowiły powodu wszczęcia procedur wyjaśniających, a w konsekwencji unieważnienia egzaminu gimnazjalnego. Wszystkie nieprawidłowości w procesie egzaminowania zostaną przekazane właściwym organom oświatowym.